

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 02

Y

**Cem Akas'tan
yeni roman**

İzmir Kitap Fuarı başladı

**Zülfü Livaneli'nin romanı
başka bir adla basıldı**

**Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü
Boğaziçi'ne**

4. Bir kadınlık masalı, erkeksiz bir dünya tasviri: **Y Nida Dinçtürk**
7. 'Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü' Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi Zeliha Cenki'ye **Anıl Mert Özsoy**
8. **23. İzmir Kitap Fuarı Etkinlik Programı**
10. Galeano ve 'Körlük'ten kurtulmak **Emek Erez**
13. Zülfü Livaneli'nin kitabını başka adla bastılar **Anıl Mert Özsoy**
14. **23. İzmir Kitap Fuarı Etkinlik Programı**
16. Bülent Ecevit: Dedemin Kürt olduğunu mezarlıkta öğrendim **Serkan Alan**
18. Şiire doğru bir koşu **Enver Topaloğlu**
22. Sıradışı bir yazar: Leo Lionni **Hatice Kapusuz**
26. Okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabı **Hamza Celâleddin**
28. Her gün ölmek için okumanız gereken üç kitap **Gülgün Türkoğlu**
31. **Çok Satan Kitaplar**
32. Neden 'hayvan toplumu' diye bir şey yoktur? **Murat Sevinç**
37. **Etkinlik**
38. Mehmet Erte: Edebiyat okurunda kopya ters teper! **Soner Sert**
42. Sis girerse araya **Karin Karakaşlı**
44. **Yeni Çıkan Kitaplar**
48. **Duvar'dan Oku**

Nisan 2018

Yayın Sahibi

**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına**
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Emek Erez, Soner Sert, Nida Dinçtürk,
Anıl Mert Özsoy, Murat Sevinç, Emel
Gülcan, Enver Topaloğlu, Serkan Alan,
Hatice Kapusuz, Hamza Celâleddin,
Gülgün Türkoğlu, Karin Karakaşlı

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.
Nazmi Akbaci İş Merkezi 233-234
Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)
3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba

Bu sayımıza İzmir'i selamlayarak başlamak istedik. Kitap fuarları okur ile yazarın, yayıncının bire bir temas edebildiği etkinliklerin başında geliyor. Kültür emekçilerinin kendilerini ifade edebilmeleri için önemli toplantılardan olan 23. İzmir Kitap Fuarı geçtiğimiz hafta sonu başladı. 22 Nisan'a kadar sürecek olan fuar, Kültürpark – Uluslararası İzmir Fuar Alanı'nda katılımcılarını bekliyor. Duvar Kitap bildiğiniz üzere ilk sayısı ile okur karşısına çıktı. Bizi yüreklendiren, destekleyen, okuyan herkese teşekkür ederiz. Edebiyatın omuz omuza çoğalacağına olan inancımız bir kez daha arttı. Peki bu sayımızda neler var? Cem Aktaş, Can Yayınları'ndan çıkan yeni romanı Y ile okuru selamladı. Nida Dinçtürk, Y üzerinden masalsı anlatımı ve 'erkeksiz' dünyayı kaleme aldı. Gülgün Türkoğlu ve Hamza Celâleddin felsefe kitapları üzerine hummalı bir tartışmaya giriştiler. Her gün ölmek için okumamız gereken kitaplar hangileri? Peki okumadan ölmemiz gerekenler? İşte tam da burada sözü yazarlarımıza bıraktık. Soner Sert dergicilik mefhumu üzerine Türkiye'nin önde gelen dergilerinden Varlık'ın editörü Mehmet Erte ile konuştu. Emek Erez, Latin Amerika edebiyatının usta isimlerinden Eduardo Galeano'nun Sel Yayınları'ndan çıkan Hikâye Avcısı adlı kitabı üzerine yazdı. Murat Sevinç, Enver Topaloğlu, Hatice Kapusuz, Karin Karakaşlı ve Serkan Alan yazılarıyla bu sayımızda katkıda bulunan imzalar oldu.

Marifet iltifata tabidir...
İyi okumalar

Anıl Mert Özsoy

Bir kadınlık masalı, erkeksiz bir dünya tasviri: Y

Nida Dinçtürk nidadincturk@gmail.com

Cem Akaş'ın Can Yayınları'ndan çıkan romanı "Y", erkeklerin yeryüzünden silindiği, sadece kadınların yaşadığı ve yönettiği bir dünyanın ve bu dünyaya 150 yıl sonra gelen ilk erkek çocuğun, Constantine'in öyküsü.

İnsan soyunun sürmesi için varlıklarına muhtaç olduğumuz iki türden biri, erkekler. Dünyada cinayet, tacizin ve tecavüzün çoğunlukla birinci zanlısı. Çoğu insana göre dünya sistemlerinin acımasızlığının dayandığı temel güdü. Savaşların müsebbibi, zalimliğin adresi, hırsın adresi. Kaç on yılın söylemi, "Dünyayı sadece kadınlar yönetse bambaşka bir yer olurdu"? Cem Akaş, bu dileği ele alıp biraz fantezi, biraz da gerçeklik sosuna bulayarak yepyeni ve son derece enteresan bir dünya kuruyor. Y kromozomunun yeryüzünden tamamen silindiği, sadece kadınların yaşadığı, yönettiği, eş olduğu ve yeni kadınlar doğurup yetiştirdiği bir dünya tasarlıyor. Y, erkeksiz bir dünyanın tasviri ve bu dünyaya 150 yıl sonra gelen ilk erkek çocuğunun hikâyesi.

Kitap; Prolog, Analog ve Epilog başlıkları ile üç bölüme ayrılıyor. Prolog, orta yaşlarında bir çift olan İliada ve Arendi'nin kapılarına bırakılan bir bebekle başlıyor. Daha önce hiç çocuk sahibi olmayı düşünmeyen bu çift, bu bebekle aile müessesesine davetsiz bir adım atmış oluyorlar. Hem de kapılarına nasıl geldiğini anlayamadıkları bir erkek bebekle, Constantine ile! 150 yıl önce ortaya çıkan bir virüsle tüm erkek bebeklerin doğumunun durduğu, hayatta kalan erkeklerin de ya doğal yollarla ya da çeşitli müdahalelerle yok edildiği bu dünyada, hayatında hiç erkek görmemiş kadınlar

kucaklarına düşen bu erkek bebekle nasıl mücadele edeceklerini şaşırıyorlar.

Buna rağmen ciddi bir soğukkanlılık göstererek Constantine'i bu dünya sisteminden saklamayı başarıyor ve onu 'normal bir insan', yani, bir kız gibi yetiştirebileceklerine karar vererek yola devam ediyorlar. Constantine'in annelerinden biri olan (ve Akaş'ın tasvirine göre evdeki annelik görevini daha anaç bir tavırla üstlenen) İliada'nın ağzından dinlediğimiz Prolog bölümü, hem soluksuz bir bilimkurgu hem de bir ebeveynin gözünden duygulu ve heyecanlı bir büyüme hikâyesi. Gel gelelim bu dünyaya ait olmadığının gayet de farkında olan Constantine'in büyüdükçe dünyaya adapte olma çabası ciddi varoluşsal sancılara evrildiğinde işin rengi değişmeye başlıyor.

DÜNYADA YALNIZ KALMIŞ BİR ÇOCUK

Zihnimizin sürekli olumlayarak sürdürmeye çalıştığı bu akış, Analog kısmına gelince Constantine'in anlatımına geçiyor. Constantine'in ilk çocukluğunun bitişine tekabül eden bu bölüm, sınırlara yaklaşmaktan korkmayan bir kovalamacaya ve dünyada yalnız kalmış bir çocuğun dramına odaklanıyor. Y bu noktada adeta yetişkinler

için yazılmış bir masal kitabı hüviyetine bürünüyor. Constantine öyle aptallıklar ediyor, öyle ucuz tuzaklara düşüyor ki okur olarak biz, hikâyenin sonunda korkunç canavar onu yutacakmışçasına her satırda dişlerimizi sıkarak 'yapma' diyor ve Constantine'in saflığına şaşırıyoruz.

Akaş, bu fantastik dünyayı yaratırken bilmediğimiz geleceğin gizine sığınmıyor ve okurun gerçekle bağını neredeyse tamamen kopartmasına rağmen okurun zihnindeki ekseni kaydırmıyor. Okurunu girdap gibi yutan bu kurgu, her şeyi oluruna bıraktırıyor, hiçbir durumun makullüğünü ya da tutarlılığını sorgulatmıyor. Okurun her şeyi kitabına uygun hale getirmeye programlanmış ve mutlu sonlardan hoşlanan zihni, sadece Constantine'in problemlerini çözüme kavuşturmak istiyor. Arendi ve İliada ile bir sırrı paylaşarak büyüttükleri bu çocuğa içlerinden "hadi be oğlum!" diye tezahürat ediyor fakat Constantine'in neredeyse attığı her bir adımla yeni bir gol yiyor.

Analog bölümü, Prolog bölümdeki yoğun fantezi dünyasını kendine fon edinerek daha çok Constantine'in iç dünyasına yakından bakmaya çalışırken binlerce soru zihnimize dans etmeye başlıyor. Dünya, erkeklerin hükümrانlığında eşitlik ve adaletsizliğin kol gezdiği, kanın gövdeyi götürdüğü bir gezegendi, evet; ama şimdi sadece kadınlar hayatta kaldığında her şey yolunda mı? İlk bakışta her şey yolunda görünse de, Akaş karakterlerin gündelik hayat pratiklerinden söz etmeye başladığında dünyanın kusursuz bir yer olmasının mümkün olmadığı anlaşılıyor. Evet, savaşlar dinliyor fakat insanlığın kendinden olmayana

karşı savaşarak var olduğu gerçeği değişmiyor. Bu yeni dünyada siyasi örgütlenme adeta erkeklik olgusu üzerinden şekilleniyor. Bu şekillenmeyi kabaca, köktenciler, ılımlılar ve eşitlikçiler olarak sınıflandırabiliriz.

Bu temel olgunun tek reel öznesi olarak Constantine'in yaşamının ise böylesi bir dünyanın insafına kaldığı düşünüldüğünde, yalnızlığının hiç de boşa olmadığı anlaşılıyor. Bu yalnızlık, kapının dışında tutmayı marifet saydıklarımızı nasıl yaradığımız ve sonunda nasıl kendisiyle beraber bizi de havaya uçurabilecek bir saatli bomba yarattığımızı farklı bir yoldan anlatıyor. Gel gelelim, yalnız kalsalar dünyada barışı tesis edebilecekleri öngörülen kadınlar bile insanlığın ilkel güdülerinden kendilerini arındıramıyorlar. Kitabı bu noktada bir dilemmaya dönüştüren soru ise kadınların erkeksiz dünya için gösterdikleri bu inançlı mücadelede kendileriyle çelişip çelişmedikleri noktasında doğuyor.

SONSUZA DEK BİRBİRİNİ TEKRAR EDEBİLECEK BİR ZİNCİR

Kadınların, varlıklarını katliamcılar gibi anımsadıkları erkekler, sadece toplumsal sistemden değil, sanattan ve tarihten de silinmeye çalışılıyor. Cem Akaş bu fütüristik dünyada yola aslında sadece erkeksiz bir toplum tasviri ile yola çıkmıyor. Geleceğin getirileri arasında oldukça ilginç ve düşündürücü öngörüler var. Örneğin bürokrasinin

ağır ve aksak işleyişinin adeta insanlığın varlığıyla ilintili bir şeymişçesine değişen yüzyıla rağmen gösterdiği istikrar. Coğrafyayla beraber değişen kültürel algı, gevşeyen ya da sıkılaştıran disiplin. Tüm bunlara rağmen kadınların hükümlerliliğiyle kurtuluş yolunda bir viraj dönen dünya, “Uluslararası Ekonomik Küçülme ve Tüketimi Azaltma İşbirliği Bürosu” ve “Yasal maksimum kişisel servet düzeyi” gibi makul ve adil olgulara sahne oluyor.

Kitabın son bölümü ise okuru gerçekten şaşırtan sürprizlere gebe ve karşılıklı duran bir ayna etkisi yaratarak sonsuza dek birbirini tekrar edebilecek bir öykü zincirinin ilk halkası gibi. Cem Akas’ın bu noktada biraz kendi anlatısı ve karakteriyle hesaplaşmaya çalıştığı, belki biraz da okuruna yol göstermeyi denediği söylenebilir. Bu çabaların haricinde de bu bölüm, kitap için bütünlüyci bir parça.

YENİDEN YARATILMIŞ BİR DÜNYA

Akas’ın tarihten aldığı isimlerle, yer yer mitolojiye sırtını dayayan anlatısı, kişi ve yer isimleriyle neredeyse bir define haritası çizerken tabii ki kadın ustalara selam göndermeden de edemiyor. Gertrude Stein, Ursu, sonrasında Ursula (hatta bana kalırsa son bölümde karşımıza çıkan “K.” karakteri bile Ursula’nın ismindeki aşına olunan ama karşılığı pek bilinmeyen “K.” harfi ile özdeş) ilk bakışta dikkatimizi çeken isimler. Bu isimlerin

simgeleşmiş güçlü kadınlara ait olmanın yanında, Akas’ın anlatısında da maya hüviyetinde temeller oluşturmuş isimler olduğunu tahmin etmek zor değil. Akas adeta bu kadınların varlığından ilham alarak tüm kadınların gücüne olan inancını ortaya koyuyor. Dünyanın yükünü kadınların omuzuna yüklediğinde sorunlu görünen noktalara rağmen onları bu yükün altında ezmiyor, haklarını teslim ediyor.

Cem Akas, üzerine sayfalarca analiz yazılabilecek, günlerce konuşulabilecek bir konuya parmak bassa da kitabının hacmini genişletmeye çalışarak öyküsünü seyreltme gafletine düşmemiş olmasıyla göz dolduruyor. Böylesi bir hikâye karşısında yazarın da kendi nefesine hakim olabilmesi mühim. Y, öylesi bıçak sırtı bir noktada duruyor ki, bir adım ilerisi tasvirine tahammül edilemeyecek bir fantezi, bir adım gerisi ise herkesin diline pelesenk olmuş bir cümle üzerine yazılmış bir masal olabilirdi. Fakat o, ikisi de değil. Y, yeniden yaratılmış bir dünyanın ta kendisi.

‘Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü’ Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi Zeliha Cenkci’ye

Anıl Mert Özsoy / aozsoy@gazeteduvar.com.tr

Mayıs Yayınları’nca bu yıl yirmi üçüncüsü düzenlenen “Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü” Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü öğrencisi Zeliha Cenkci’ye verildi.

Sina Akyol, Orhan Alkaya, Gökhan Arslan, Suat Çelebi ve Narin Yükler’den oluşan seçici kurulun yaptığı değerlendirme sonucunda ödülün “Önce Şehri Vurdular” adlı dosyasıyla Zeliha Cenkci’ye verilmesine oybirliği ile karar verdi.

Seçici Kurul, ödül alan dosyaların yanı sıra; Ömer Faruk Batman, Murat Bingöl, Anıl Can Uğuz, İmran Aydın Tali, Utku Fırat Özçelik, Çağın Özbilgi, Mehmet Cengiz ve Felek Yılmaz’ın adlarının anılmasını kararlaştırdı.

Ödül kazanan dosyaların, ödül yönetmeliği gereğince 2018 yılı içinde, telif ücreti de ödenerek kitap olarak basılacağı açıklandı.

Ödül töreninin 05 Mayıs 2017 Cumartesi günü saat 19.00’ da Buca Protestan Baptist Kilisesi’nde (Erdem Cad. No:86, Buca) yapılacağı belirtildi.

Zeliha Cenkci ödülün açıklanmasının ardından, “Şiir direniştir. Teşekkürler” dedi.

23. İZMİR KİTAP FUARI ETKİNLİK PROGRAMI

CAN YAYINLARI

21 Nisan 2018 Cumartesi

SALON II (Dış Alan)

15.45-16.45

Söyleşi: "Yolun Sonundaki Ev'in aynasında Türkiye'nin yüzyılı"

Konuşmacı: Turhan Günay, Oya Baydar

Düzenleyen: Can Yayınları

22 Nisan 2018 Pazar

SALON II (Dış Alan)

13.15-14.15

Söyleşi: "Bir Roman Kahramanı Yaratmak: Mitat Karaman ve Thomas Dumas"

Doğu Yücel, Altay Öktem

Düzenleyen: Can Yayınları

CAN ÇOCUK

14 Nisan CUMARTESİ

Yiğit Bener

Saat: 11:00-16:00

17 Nisan SALI

Melek Özlem Sezer

Saat: 11:00-16:00

18 Nisan SALI

Aslı Tohumcu

Saat: 11:00-16:00

19 Nisan PERŞEMBE

Sevim Ak

Saat: 11:00-16:00

İmzalar:

15 Nisan Pazar

13.30 Fergun Özelli

15:00 Barış İnce

15:00 Sibel K. Türker

17:00 Muzaffer Kale

21 Nisan Cumartesi

13:30 Celal Üster

15:00 Mehmet Anıl

15:00 Yekta Kopan

17:00 Oya Baydar

22 Nisan Pazar

13:00 Seray Şahiner

13:00 Ahmet Büke

14:00 k. İskender

14:30 Altay Öktem

14:30 Doğu Yücel

20 Nisan CUMA

Süleyman Bulut

Saat: 11:00-16:00

21 Nisan CUMARTESİ

Koray Avcı Çakman

Saat: 11:00-16:00

22 Nisan PAZAR

M. Banu Aksoy

Saat: 11:00-15:30

22 Nisan PAZAR

Altay Öktem

Saat: 16:00-17:30

23. İZMİR KİTAP FUARI ETKİNLİK PROGRAMI

İMZA PROGRAMI

14 Nisan CMARTESİ

Gaye Borahioğlu - 15.00

Raşel Meseri - 17.00

15 Nisan PZAR

Aslı Tohumcu - 16.00

21 Nisan CUMARTESİ

Salon II (Dış Alan)

Ercan Kesal - Söyleşi

Saat: 14.30-15.30

Söyleşi: "Evvel Zaman: Sinemada Zaman, Mekân ve Bellek Meselesi"

21 Nisan CMARTESİ

Salon I (İç Alan)

İsmail Saymaz - Söyleşi

Saat: 17.00-18.00

Söyleşi: "Türkiye'de IŞİD" İmza söyleşiden sonra

22 Nisan PAZAR

Kemal Varol - 14.00

Pelin Buzluk - 15.00

Gamze Güller - 16.00

İletişim Yayınları

Galeano ve 'Körlük'ten kurtulmak

Eduardo Galeano'nun 'Hikaye Avcısı' Sel Yayıncılık etiketiyle okuyucuyla buluştu. Galeano 'Hikaye Avcısı'nda tarihin tozlu raflarında yitip gidecek olanın, sesi kesilmeye çalışanın, resmi tarih sayfalarında yer edemeyecek olanın kültürüne, belleğine sahip çıkmayı başarıyor. Kısacası, dilsizliğe hapsedilmeye çalışılanı, sese ve ifadeye dönüştürüyor.

Emek Erez emekerez@gmail.com

Eduardo Galeano denilince kafamda şöyle bir şey beliriyor. Bilge bir insan oturmuş bize dünyaya dair hikâyeler anlatıyor ve bizler onun etrafında toplanmış, kulak kesilerek bu hikâyeleri dinliyoruz. Kederli olanları da var, neşe verenleri de. Bir de Galeano sanki hiç ilgisi olmayan bir anlatısında bile dinlemeye çağırıyor. Ben kendi okuma deneyimimde alttan öyle bir ses duyuyorum, belki bu benim onunla kurduğum psikik ilişki ile ilgilidir, olabilir. Bilgelik sıfatını hak eden yazarlardan Galeano, bundan dolayı onun metinlerini okurken, yukarıda bahsettiğim gibi bir atmosfer oluşması da doğal sanırım. Sadece Latin Amerika halklarının değil dünyadaki tüm hakkı gasp edilmişlerin bilge dostu, yalnızca insanların da değil; hayvanın, doğanın, kültürel bellek izlerinin, şarkıların, futbolun, yerli kadınların, büyücülerin, öldürülmüş tanrıların, nehirlerin, kuşların... Bu nedenle onun her kitabı, gerçekliği hikâye etme becerisi ve ironisiyle bize öğretmeye, bakış açımızı etkilemeye devam ediyor.

GALEANO'NUN VASIYETİ

Galeano'nun hayatının son üç yılında üzerine çalıştığı "Hikâye Avcısı", vasiyeti olarak tanımlanıyor ve içerisinde ölmeden önce üzerine çalıştığı son projesi "Karalamalar"dan öyküler bulunuyor. Galeano, yatay olandan beslenen bir düşünür, bu nedenle "Hikâye Avcısı"nda da yine yerel olanın öyküsüne odaklanıyor. Onun hikâyelerinin kahramanları diktatörler, liderler, sömürgeciler değil, onların zulmünü çeken halklar, doğa ve hayvanlar. Bu kitapta da hayatla ilgili hikâyeleri kendi üslubunca öyküleyerek anlatıyor Galeano. Ve yine tarihin tozlu raflarında yitip gidecek olanın, sesi kesilmeye çalışanın, resmi tarih sayfalarında yer edemeyecek olanın kültürüne, belleğine sahip çıkmayı başarıyor. Kısacası, dilsizliğe hapsedilmeye çalışılanı, sese ve ifadeye dönüştürüyor.

İZLER

"Rüzgâr martıların izlerini siler.
Yağmur insanın ayak izini siler.
Güneş zamanın izini siler.
Öykü anlatıcıları yitip hatıranın, aşkın ve acının görünmeyen ama hiç silinmeyen izini arar."

"İzler" adlı bu metin ile başlıyor "Hikâye Avcısı". Ve kitap boyunca iz sürüyor Galeano. Acı, aşk ve yaşama dair olan unutuşa bırakılmasın, silik bir hatıra dönüşmesin diye bellek taşıyıcılığını üstleniyor. Yok edilmeye çalışılan kültürlerle, en ince ayrıntısına kadar sahip çıkarken, "beyaz insan"ın bakışını da gözler önüne seriyor.

TANRILARIN DA DİLİ TUTULUR

Galeano, "Yerli tanrıları Amerika kıtasının fetihinin ilk kurbanları oldular. Muzaffer istilacılar suskunluğa mahkûm edilen tanrılara karşı savaşlarını putperestliğin kökünü kazıma diye adlandırdılar" diyor, "Dilsizler" adlı küçük hikâyesinde. Bana kalırsa bu hikâyenin başlığı da oldukça anlamlı, Galeano bu başlığı koyarken ne düşündü kesin bir şey söylemeyiz ancak bu bana vahşet karşısında, Tanrıların bile dilinin tutulmasını ve yokluğunu çağırıyordu. Öylesine sömürgeci ve yok edici bir anlayış ile karşı karşıyaydı ki yerliler, tanrıları bile dilini yutmuş, yok edilmiş,

susturulmuştu. Bu hikâyede olduğu gibi Galeano'nun o küçük öykülerinde yatan gerçeklik hâlâ çok şey söylüyor: insana, yaşama ve dünyanın sömürgecilerine dair.

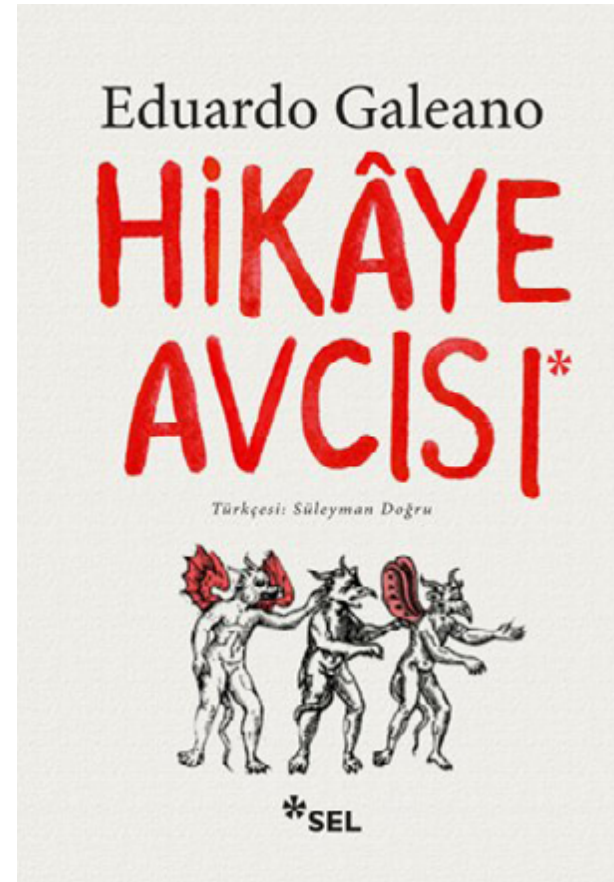
SÖMÜRGEÇİ ANLAYIŞ

“Hikâye Avcısı”nda Galeano ayrıca “beyaz bakışı” da deşifre ediyor. Yerlilere dair anlatıların nasıl sömürgeci bir anlayışla oluştuğuna, sömürgecilerin kendi imha ediciliklerini, nasıl yok edici “yerliler” tasvirine dönüştürdüğüne dikkat çekiyor. Siyah bakıyor Galeano, “Körler” adlı bu küçük hikâyesinde ve tarafını net bir şekilde belirliyor. Yerlileri “vahşi” olarak betimleyenlere, Theodor de Bry'n gözleriyle On altıncı yüzyılda Avrupa bizi nasıl görüyordu sorusunu soruyor. Ve bu soruyla da çok şey söylüyor yine, kendisi gibi olmayana, “vahşi”, “ilkel” olarak tanımlayan, bu bakışla oluşturulmuş metinleri, antropolojik alan çalışmalarını, sosyolojik genellemeleri, aklının sınırı dışında kalana “tuhaf” damgası vuran felsefi bakışları ve daha pek çok şeyi hatırlatıyor. Galeano'nun en önemli yeteneklerinden birisi de bu sanırım, kısa bir hikâyenin altına yerleştirdiği çoklu anlam. Bu nedenle onun gözünün gördüğü ve bize anlatmaya çalıştığı her şey genellikle şimdinizde bir yere dokunuyor. Çünkü şöyle bir soru oluşuyor: Dünya hep mi aynı olacak, bu kendinden olmayana bakış hiç mi değişmeyecek?

İNSANA İNANMA İNADI

Ayrıca Galeano insana, tüm kirine rağmen hâlâ inanıyor. Şöyle söylüyor, “Neden Yazıyorum?” adlı metinlerinden birinde; **“Her şeye rağmen biz insancıkların oldukça kötü yapıldığımızı, ama henüz tamamlanmadığımızı inanmakta inat ettim, hâlâ da bu inadımı sürdürmeye çalışıyorum. Ve insanlık gökkuşağının, gökteki gökkuşağına nazaran çok daha fazla renk ve ışıltıya sahip olduğuna, ama bizim kör olduğumuza ya da doğrusu, uzun zamandan beri süregelen uzun sakatlayıcı gelenek tarafından körleştirildiğimize inanmaya da devam ediyorum.”** Özel fikrim insan konusunda çok olumlu olmasa da bir yanım onun umudunu taşımak istiyor. Kör olmak yaşananları görmezden gelmek biraz öznenin iradesi ile ilgili ancak insanlığın “körleştirilmediğini” de iddia edemeyiz. Hem de neredeyse gıtları bunun için çabalıyor.

Galeano'nun “Hikâye Avcısı”nı okurken her hikâyenin altına notlar almışım. Bir şekilde açık bir uç bırakmış sanki bize ve “haydi bu hikâyeye bir cümle de sen ekle” demiş. Okur ile konuşan bir metin ile karşı karşıyayız. Bu nedenle çok çeşitli konularda, farklı farklı alanlarda, muhabbet ediyormuşuz gibi bir his oluşuyor kitabı okurken. Galeano bizi, konser veren yağmurlarla, nehre inen bulutlarla, tuhaf nehirlerle, ateşli yollarla, tanrılık vasfı elinden alınmış nehirlerle, toprakla, börtü böcek insan, yaşam ve de ölümle buluşturuyor. Kısacası, Galeano'nun bu metninde de hayata dair, bize dair çok şey var, önemli olan “körlükten” kurtulmak ve görebilmek.

Eduardo Galeano, **Hikâye Avcısı**, çev.Süleyman Doğru, 262 syf, Sel Yayıncılık,2018

Zülfü Livaneli'nin kitabını başka adla bastılar

Zülfü Livaneli'nin kaleme aldığı Kardeşimin Hikâyesi adlı romanın Nursen Karayanız tarafından çalındığı iddia edildi. Doğan Kitap konuyla ilgili yasal süreç başlatacak.

Anıl Mert Özsoy / aozsoy@gazeteduvar.com.tr

Türkiye'nin önde gelen yazarlarından Zülfü Livaneli'nin kaleme aldığı ve 2013 yılında Doğan Kitap etiketiyle yayımlanan 'Kardeşimin Hikâyesi' adlı romanın çalındığı iddia edildi. Nursen Karayanız'ın geçtiğimiz aylarda Kariyer Yayınları'ndan çıkan romanı 'Kıyamet Çiçeği'nin ilk 16 sayfasında yalnızca 3 cümle Livaneli'nin kitabındakilerden farklı olduğu belirtildi. Doğan Kitap yetkilileri konuyla ilgili yasal süreç başlatmaya hazırlanıyor.

'YASAL SÜREÇ BAŞLATILACAK'

Doğan Kitap editörlerinden Tanıl Yaşar'ın bir kitapçıda tesadüfen karşılaştığı kitabın sayfalarındaki benzerliği fark etmesi üzerine anlaşılan durumun ardından iki romanın aynı kurguya ve cümle yapısına sahip olduğu ortaya çıktı. Yaşar konuyla ilgili olarak, “Kitabın ilk 16 sayfasında yalnızca 3 cümle farklıydı. Bu benzerliğin üzerine incelediğimiz kitapta son sayfasına kadar her şeyin aynı olduğunu fark ettik. Kurumumuz yasal süreci başlatacak” dedi.

Konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapmayan Zülfü Livaneli'nin 'Kardeşimin Hikâyesi' adlı romanı çıktığı ilk günden bu yana çok satanlarda yerini aldı ve birçok dile çevrildi. Kitap bugüne kadar beş yüz binin üzerinde satış rakamına ulaştı.

23. İZMİR KİTAP FUARI ETKİNLİK PROGRAMI

14 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Ahmet TELLİ

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

14 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Nilgün ÇOLAK

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Alfa Yayınları

15 NİSAN 2018 PAZAR

SALON I (iç alan)

Saat: 15.45 – 16.45

Söyleşi ve Şiir Dinletisi: Ahmet TELLİ

Düzenleyen: Everest Yayınları

İmza: 13:00 – 15:30 / 17:00 – 18:00

15 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Tamer KAYA

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Alfa Yayınları

19 NİSAN 2018 PERŞEMBE

SALON II (dış alan)

Saat:12:00 – 13:00

Söyleşi: “Orhan Kemal: Edebiyatı ve Anıları“

Konuşmacılar: Işık ÖĞÜTÇÜ ve Mazlum VESEK

Düzenleyen: Everest Yayınları

İmza: 13.00

19 NİSAN 2018 PERŞEMBE

İmza: Nihat BEHRAM

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

20 NİSAN 2018 CUMA

İmza: Işık ÖĞÜTÇÜ

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

20 NİSAN 2018 CUMA

İmza: Nihat BEHRAM

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Nihat BEHRAM

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Ahmet ÜMİT

Saat: 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Tuğrul KESKİN

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Işık ÖĞÜTÇÜ

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Sinan AKYÜZ

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Alfa Yayınları

23. İZMİR KİTAP FUARI ETKİNLİK PROGRAMI

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Işın ÇELEBİ

Saat: 15:00 – 16:00

Düzenleyen: Alfa Yayınları

21 NİSAN 2018 CUMARTESİ

İmza: Nilay ÖRNEK

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Artemis Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Sinan AKYÜZ

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Alfa Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Saba TÜMER

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Alfa Yayınlar

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Soner KOŞAN

Saat: 13:00 – 14:00

Düzenleyen: Alfa Yayınlar

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Işık ÖĞÜTÇÜ

Saat: 13:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Ahmet TURGUT

Saat: 15:00 – 16:00

Düzenleyen: Kapı Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Mustafa ULUSOY

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Kapı Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Serhat YABANCI

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Mona Kitap

22 NİSAN 2018 PAZAR

İmza: Kaan Murat YANIK

Saat: 14:00 – 15:00

Düzenleyen: Everest Yayınları

22 NİSAN 2018 PAZAR

SALONU I (iç alan)

Saat:13:15 – 14:15

Söyleşi- Dinleti: “Şiirle Direniş / Direnişin Şiiri”

Konuşmacılar: Nihat BEHRAM, Tuğrul KESKİN

Düzenleyen: Everest Yayınları

İmza: 14:30- 16:00

Bülent Ecevit: Dedemin Kürt olduğunu mezarlıkta öğrendim

Eski Başbakan Bülent Ecevit'in yaşamına dair bilinmeyenler gazeteci Mehmet Çetingüleç'in kitabında gün yüzüne çıktı. Ecevit'in vefatından üç yıl önce Çetingüleç'e aktardıklarıyla yazılan "Ecevit'in Anıları: 12 Yıl Saklı Tutulan 'Veda' Sohbetleri" kitabı Türkiye siyasetinin arka bahçesini anlatıyor.

Serkan Alan salan@gazeteduvar.com.tr

Gazeteci Mehmet Çetingüleç ölümünden önce üç yıl boyunca eski Başbakan Bülent Ecevit'le yaptığı konuşmaları "Ecevit'in Anıları: 12 Yıl Saklı Tutulan 'Veda' Sohbetleri" kitabında bir araya getirdi. Doğan Kitap aracılığıyla okurlarla buluşan kitapta Ecevit'in özel hayatından siyaset içerisindeki hamlelerine kadar birçok konuda kendi ağzından değerlendirmeler ve itiraflar yer alıyor. Ecevit hakkında birçok bilinmeyene cevap veren kitapta bir de fotoğraf albümü bulunuyor.

'ŞİMDİ BİZLER NE OLUYORUZ?'

AK Parti Hükümeti'nin gündeminde Kürt açılımının olduğu tarihte, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Diyarbakır konuşmasında, "Kürt sorunu", "Kürt realitesi" gibi ifadeler kullanması üzerine Bülent Ecevit ailesinden örnek vererek konuyla ilgili görüşlerini sıraladı. Dedesi Mustafa Şükrü Efendi'nin de Kürt asıllı olduğunu

söyleyen Ecevit uzun yıllar sonra mezarlık ziyareti sırasında, mezar taşındaki yazıdan dedesinin Kürt olduğunu öğrendi. Ecevit konuyla ilgili görüşlerini şu sözlerle aktardı, "Kastamonu'nun Daday ilçesi o dönem Kürtlerin yaşadığı bir bölgeymiş. Anne tarafım ise Osmanlı Sarayına dayanıyor. Büyükanemem kocası Suudi Arabistan'da kutsal toprakları muhafaza etmekle görevlendirilen Şeyh-ül Haremeyn Hacı Emin Paşa. Annemin büyük babası ise Salih Paşa'dır. Şimdi bizler ne oluyoruz? Kürt mü, Türk mü? İki toplum öylesine iç içe geçmiştir ki, Kürt-Türk diye ayırım yapmak imkânsız. Böyle bir ayırımın hiç kimseye ve ülkeye faydası olmaz. Kurtuluş Savaşı'nı birlikte vermişiz. Gelibolu'da birlikte savaşmışız..."

ECEVİT'İN ERDOĞAN'DAN RİCA ETTİĞİ PROJE KALDIRILDI

Mayıs 2003 yılında Rahşan Ecevit'in rahatsızlığı sırasında dönemin Başbakanı Erdoğan ve Baş-

bakan Yardımcısı Abdullah Gül GATA'da Ecevit ailesini ziyarete geldi. Erdoğan'ın bir isteklerinin olup olmadığı sorusuna Ecevit, Köy Kent Projelerini yarım bırakmalarını rica etti. Ecevit'in isteğini Erdoğan not aldı ve ilgileneceğini söyledi.

Görüşmenin üzerinden bir yılı aşkın süre geçmesinin ardından yaşananları Çetingüleç şu sözlerle anlattı:

"Hükümet Köy Kent uygulamasını kaldırıp onun yerine kendi alternatif projeleri olan Köy-Des'i devreye soktu. Oysa Dünya Bankası'nın 900 milyon dolar kredi açtığı Ordu-Musadiye'deki Köy Kent Projesinde büyük mesafe kat edilmişti. Birbirine yakın 9 köyün birleştirilmesiyle kurulan Köy Kent'in tamamlanması için Dünya Bankası 300 milyon dolar daha kredi vaadinde bulunmuştu. Proje yarım kaldı, Dünya Bankası kredisi kullanılmadı"

'REJİME BAŞKALDIRMIŞLARDI AMA CANA KIYMAMIŞLARDI'

70'li yıllarda öğrenci hareketlerinin öne çıkan isimleri Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilme kararı 10 Mart 1972 tarihinde TBMM'de onaylandı. Ecevit'in, Menderes ve arkadaşlarının idam edilmesine karşı çıktığı gibi Gezmiş, Aslan ve İnan'ın idam cezalarının kaldırılması için de çaba gösterdiğini söyleyen Çetingüleç, Ecevit'in konuyla ilgili görüşlerine kitabında şöyle yer verdi:

"Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına idam cezası verilince çok rahatsız oldum, çok üzüldüm. Çünkü hiçbir cana kıyamamışlardı o gençler. Rejime başkaldırmışlardı ama cana kıymamışlardı. Haksız bir idam yapıldığı takdirde kanlı eylemlerin yaygınlaşacağı kaygısını taşıyordum..."

ECEVİT'LERİN MHP KONUSUNDA GÖRÜŞ AYRILIĞI

DSP'nin birinci, MHP'nin ikinci olduğu 1999 Genel Seçimi'nden sonra ANAP'ın da katılımıyla üç partili koalisyon hayata geçti. DSP ile MHP arasındaki koalisyona Rahşan Ecevit mesafeliydi. O dönemdeki muhalefetine ilişkin Rahşan Ecevit, Çetingüleç'e, "MHP'nin geçmişiyle ilgili çok acı hatıralar vardı kafamda. O hatıralar nedeniyle doğrusu hiç inanmadığım bir koalisyondu fakat bir çaresizlik de vardı" demecini verdi.

MHP'nin ruhunun değişmediğini düşünen Rah-

şan Ecevit'e karşı Bülent Ecevit koalisyon sırasında birçok reform gerçekleştirdiğini ve buna MHP'nin de katkı sunduğunu söyledi. Bu dönem büyük çapta ideolojik çatışmaların olmadığını söyleyen Bülent Ecevit'e Rahşan Ecevit şu sözlerle yanıt verdi:

"Bir şey ekleyebilir miyim? Bu senin söylediklerin yukarı katlarda oldu. Aşağı katlarda şiddet ve baskı devam etti. İnsanlar şikayet etmekten dahi korkacak durumdaydı."

ECEVİT'E ASLAN HEDİYE ETMEK İSTEDİLER!

Ecevit ailesinin hayvan sevgisinden bahseden Çetingüleç yurt gezisi sırasında aileye horoz, keçi, koyun ve tavşan olmak üzere birçok hayvan hediye edildiğini yazdı. Hediye edilen kuzuların uçakta taşındığını, apartman dairesindeki banyoda keçiye baktıklarını söyleyen Ecevitler'e bir ilçe başkanı ise aslan hediye etmeye kalkıştı. Ancak Ecevit çifti bu teklifi kabul etmedi.

Bülent Ecevit'in çocukluğundan Rahşan Ecevit'le nişanlandığı güne, siyaset arenasındaki mitinglerinden 12 Eylül'de yargılanmasına kadar birçok fotoğrafı da kitabın son bölümünde yer alıyor.

Bülent Ecevit, Robert Kolej'e başladığında.

Şiire doğru bir koşu

Mesut Örs şiirlerini her şeyden önce; biçim başkaldırılarına, biçim arayışlarına uzak kalarak söylemeyi tercih etmiş gibi. Örs, şiiri yazmaktan çok söylemiş. Bildiğince; duyduğu, dilinin döndüğü biçim ve biçimde söylemiş. Yansıtmak; dünyayı, hayatı, zamanı yansıtmak üzere kurmuş sözünü.

Enver Topaloğlu envertopaloglu@gmail.com

Şiirin “iyi”, bir o kadar da “iyileştirici” yansarlarından biri de sanırım doğrudan duygularla, duyarlılıkla, düşünceyle temas imkânı sağlıyor olması. Yani gerçeklik, doğruluk adına birtakım engelleyici, eleyici, manipüle edici müdahaleleri aşarak dilin duygu, düşünce, duyarlılık alanına yönelmesi bakımından, galiba sanat alanında şiirin yerini alacak bir başka kanal yok... Bunda şiirin, özellikle modern şiir dilinin işleyişinin payının büyük olduğunu söyleyebiliriz. Çün-

kü modern şiirde, çağrışımı harekete geçirmek bakımından imge önemli rol oynar. Çağrışım yelpazesini açan, genişleten bir şiirin okurun duygularında, düşüncelerinde genellikle, su dolu barajın kapaklarının açılması gibi bir etkiye yol açtığı gözlemlenebilir... Ancak şiirde imge kadar dilin nesnel karşılık, nesnel bağlaşıklık oluşturmasının da önemli olduğunun altını çizmek gerekir. Konuyla ilgili Marx ve Engels'i hatırlatmak istiyorum. Dünyayı yorumlamayı değil de değiştirmeyi

hedeflemiş bu ünlü düşünürler, Eski Yunan kültürünü ve toplumsal yapısını incelerken Homeros'a, onun destanlarına başvurmuşlardır. “İlyada”da geçen demir el aletleri, körük, kalas ve tahta gibi araç ve gereçler üzerinden dönemin teknik ve teknolojisini, Troya'yı kuşatan birleşik Yunan ordusuna tek bir kişinin kumanda etmesinden de toplumsal yapıyla ilgili saptamalarda bulunmuşlardır. Bu örnek şairin de, şiirin de, dilinin de çağının aynası olduğu görüşünü desteklemek bakımından önemli dikkate değer. Şiir imgesiyle, diliyle, sesiyle her şeyden çok dönemine aittir. Şiire ilişkin bilgimiz, birikimimiz ve deyimler de bu tezi destekleyecek yönde. Şiirin çağıyla kurduğu ve kuracağı ilişkinin bir çok boyutu vardır. Hayatla, bireysel ve toplumsal sorunlarıyla birlikte çağıyla nesnel karşılık oluşturamayan, bağlaşıklık kuramayan şiir ve dili ölü doğumdur sayılır. Modern Türkçe şiirin bu anlamda belli dönemlerde anakronik sorunlarla malul olduğunu da belirtmek gerekir. Cemal Süreya'nın folkloru şiire düşman saymasının arka planında da bu zaman dışı dil ve duyarlılığın, şiiri geriye çekmesi soru-

nuna yönelik itiraz olduğunu söyleyebiliriz. Buna benzer bir eğilimin “seksenlerden sonra” şiirde alan arayan İslamcı sağcı muhafazakâr kesimden isimlerin yapıtlarında ortaya çıktığı da kaydetmek gerekir. Bilgi Yayınları'ndan “Al Söyle Beni” adıyla çıkan ve baskı tarihi Mart 2018 olan bir şiir kitabı var önümde. Kitabın şairi Mesut Örs. Kitabın bıraktığı ilk izlenimi aktarmak istiyorum. “Al Söyle Beni” için şiire doğru iyi niyetli, ama daha çok “alçak gönüllü” bir koşu tanımlaması yapılabilir. Kâğıdı, kapağı, tasarımı, baskısı, biçimsel seçimlerin verdiği izlenim bu yönde. Kitapta kırk dokuz şiir yer alıyor. Bununla birlikte herhangi bir bölümlenmeye gidilmemiş. Ama okurken tematik bir sınıflandırma okuyucu tarafından yapabilmemiş gibi. Sayfaları benim kabaca yaptığım ayırım ve sıralamaya göre çevirecek olursak ilk bölüm için “yalnızlık” ve “birliktelik”le ilgili diyebiliriz. Kitabı da adını veren “Al Söyle Beni” başlıklı şiirin şu betiğinde dile getirildiği gibi:

Geleceğim sana
Kendimi tümüyle vermek
Ve çoğalabilmek için

Bu bölümden sonra “tutkunun” ve “inancın” vur-gulandığı şiirler söz konusu. “Fırtınalı Bir Denizi Sevdim” başlıklı şiirden birkaç dize okuyalım:

Yüzüme çarpan
Tuzlu damlalarıyla
Fırtınalı bir denizi sevdim
Alıp beni içine boğsa
Niye boğdun
Demeyecektim...

Bir sonraki bölümün temasının “onurlu davran-makla onursuzluğun kıyaslanması” olduğunu gö-rürüz. Şu dizeleri “Salhane Özgürlüğü” başlıklı şiirden aldım:

Hayattaki en doğru şeyi yapıyormuş edasında
Gösterişli adımlarıyla
Tahtına kuruluymuş gibi girenler var ki salha-neye

Bundan sonraki tema “savaş ve neden olduğu yı-kım”. Bu bölümde ABD’nin 2003’te İncirlik’ten kalkan savaş uçaklarının da katıldığı Irak’ı işga-li ve Bağdat’ın bombalanmasını konu alan şiirin altını çizdiğimi söylemek istiyorum. “Mavi Tren Notları” başlıklı bir başka şiirle teması “vicdan muhasebesi” olan yeni bir bölüme geçiliyor diye-bilirim. Örneklemek için “Mavi Tren Notları” adlı şiirin ilk betiğini okuyalım istiyorum:

Kaçamak bakışlarla
Yaşyoruz ömrümüzü
Bakmayı öğrenmeden önce
Bakışlarımızı kaçırmayı
Öğrendik çünkü

Mesut Örs, kendi ifadesiyle, bir parça boşluk bulsa oraya adını yazmaktan yana. Çünkü yaşadığının kanıtı, nesnel karşılığı olsun istiyor. Daha fazlası için kitapta yer alan “Adımı Yazdım Önce” baş-lıklı şiirin tamamının okunmasını önerebilirim. Bundan sonra bir başka temaya geçiyoruz: Aşk. Ancak tema olarak aşkın kitapta aralarda bir yer-de kalması dikkat çekici sayılır. Aşkın, şiirlerden anlaşıldığı kadarıyla Mesut Örs için özel bir anla-mı yok. Örs için dünyanın hali, hayatın sorunları, insanlığın başındaki felaket bulutları aşktan da, aşk arayışından da daha öncelikli gibi. Arada “ke-der, ayrılık” ve benzeri türden temaların yer aldığı şiirler de var. Ama kitabın didaktik dozu yüksek

şiirlerden sonra gelen “ölüm” temasının değişik yönlerden işlendiği bölümde biraz durmak gere-kiyor. Bu tema odağındaki şiirlerle, başta savaşlar olmak üzere değişik nedenlerle yerinden yurdundan edilmiş insanların göç yolunda toplu ölümlerinden Gezi Direnişi sırasında katledilen gençlere, iş cinayetlerinden düğün evine yapılan bombalı saldırıya, Halepçe katliamına kadar yaşanmış bir-çok kıyıma dikkat çekerek tarihe not düşüyor ... Troya savaşının büyük hilesi, yüzlerce yıl sonra tarihin karanlıklarından çıkıp Saddam’ın gerçek-leştirdiği Halepçe katliamına ilham kaynağı olur. Tarihin en büyük katliamlarından birine neden olan kimyasal silahtaki “elma kokusu” Troya sava-şındaki “tahta at”ın yerini alır. Mesut Örs de bunu şiirin diliyle Kürtçe “Dayê Bêhna Sêva Tê” (Anne elma kokusu geliyor) başlıklı şiirinde kayda geçi-rir... Şiirden birkaç dize okuyalım:

Silah seslerine alışkınım geceler boyu
Çığlıklara
Elma kokusuna değil

‘DAYÊ BÊHNA SÊVA TÊ’

Galiba buraya kadar kitabın daha çok içerik özel-liklerinden söz ettik. Şiirlerin biçim ve biçemiy-le ilgili bazı poetik sorunlarına ilişkin de birkaç notu aktarmak gerekli görünüyor. Örs’ün modern Türkçe şiirin geçirdiği tüm evrelerin, anlayışların, eğilimlerin, hatta geleneksel şiirin biçim ve biçem özelliklerinin etkisi altında olduğunun altını çiz-mek gerekiyor. Ancak zaten Örs’ün yerleşik şiir değerlerini aşmak, değiştirmek gibi bir yönelimi olduğuna ilişkin bir mesajı yok kitabın. Şiir adına bu bir kusur olarak kaydedilebilir. Tabii bunu söy-lerken şiirin şahsi olduğunu da eklemek gerekir. Mesut Örs şiirlerini her şeyden önce; biçim başka-dırıklarına, biçem arayışlarına uzak kalarak söyle-meyi tercih etmiş gibi. Örs, şiiri yazmaktan çok söylemiş. Bildiğince; duyduğu, dilinin döndüğü biçim ve biçimde söylemiş. Yansıtmak; dünyayı, hayatı, zamanı yansıtmak üzere kurmuş sözünü. Beylik, kalıplaşmış, aşınmış, değerini yitirmiş de-diğimiz söyleyişler biliyoruz ki şiire hiçbir yenilik getirmez. Şiir tam da bunlar çıkarıldıktan sonra kalandır.. Mesut Örs’ün kitapta böyle şiirleri var. Zaten şiir de ancak o zaman, yani şair şahsi olabil-diğinde, burundaki deniz feneri gibi parıldamaya ve insana, hayata, dünyaya giden yolu göstermeye başlıyor. Öte yandan ne çok kişi vardır; yazdığı şiiri, şiirleri çekmecelerde, dosyalarda, defterlerde tutan, gizleyen. Yalnızca kendisine, kendisi için yazan. Mesut Örs’ün şiirlerinin de kendim için, kendime yazdım izlenimi bırakan bir havası var.

Bu yönden bakınca kitabın merak uyandıran bir edasının olduğunu da belirtelim. Şiir okuru bir şiir kitabının kapağını açtığında, karşısında ken-disine içini, kalbini açmış bir şair olmasını önem-ser. Bu daha çok yıllarca yayımlanmayı beklemiş, sonra nasılsa bir imkân oluşmuş ve yayımlanmış kitaplarda dikkat çekici bir samimiyettir. Ancak bilinir ki şiirin şiir olması için duygular gerekli, ama yeter değildir. Belki bu açıdan, şiirin teknik sorunlarını aşmak bakımından “Al Söyle Beni”-nin yeteri kadar güçlü olmadığı söylenebilir. Yeri gelmişken yazının başında değindiğimiz konuya dönelim. “Al Söyle Beni” çağının, dünyanın, ha-yatın sorunlarını yansıtıyor. Üstelik samimiyet gerekçesiyle sulu göz bir duygusallığa hiç yüz ver-medem gerçekleştiriyor bunu. Nesnel karşılık, dil-sel bağlaşıklık konusunda da herhangi bir sorunu yok... Dahası şiire suikast olan hamaset tuzağına düşmemiş. Kitabın bir başka özelliği de şiirlerin tarihin, geçmişin derinliklerinden gelen bir sesi olması diyebiliriz. Dönemini ıskalamamış şiirler-den oluşan, zamanını yansıtmaması bakımından da dikkat çeken bir kitap olarak kaydedelim. Son ola-rak kitapta yanıtını bulamadığımız bir soruya da değinelim. “Al Söyle Beni” şairiyle ilgili herhan-gi bir biyografik bilgi sunulmuyor olması dikkat çekici. Mesut Örs’ün, sözcüğün geniş anlamında, kim olduğu sorusunu yanıtlamak açısından şi-irlerde bazı ipuçları yer alsa da pek yeterli değil. Oysa modern şiirin tarihi ve deneyimi göster-mektedir ki şairin kimliği, kişiliği, varlığı varolu-şu büyük ölçüde yapıta dahildir. Okura bu bilgiler kitaplarda genellikle sunulur. Şairi bunu bilerek tercih etmiş olabilir mi? Yoksa kendiliğinden or-taya çıkan bir sonuç mudur? Bir sonraki baskıda hiç değilse şairin biyografik ve şiir geçmişiyle ilgi-li bilgilere yer verilmesini önerelim. Mesut Örs’ün “Al Söyle Beni” kitabında gördüğümüz şiire doğru bu koşusu umarız şiir okurunun gözünden kaç-maz...

ŞİİR TARİHİNDEN...

‘Ölü mü denir şimdi onlara’

Zamanın ruhu gençliği özgürlük için isyana ça-ğırıyordu ve onlar, o çağrıya en önde koşular... Deniz oldular, Mahir oldular, Ulaş oldular, Sinan oldular, İbrahim oldular. O gün bugündür hâlâ Kızıldereler dağlardan, vadilerden, ovalardan ge-çip daha iyi, barış içinde ve özgürce yaşanan bir dünya hayaliyle denize koşuyor... Hâlâ doğan ço-cuklara onların adı veriliyorsa o hayal sürdüğü için değil midir? Çünkü onlar hâlâ sesleri, yüzleri, anıları, değerleri, deneyimleri, ilkeleri, sevgileri,

aşkları, emekleriyle ölümsüzler... Elli yıl geçmiş aradan. Dünyayı saran özgürlük rüzgârının esti-ği 1968’den bugüne elli yıl. Elli yıl sonra dönüp geriye bakmaya gerek yok aslında. Çünkü bugün olan sadece yarın değildir. Dün de bugündür. Elli yıl öncesinde başlayan sürecin, o yılların, o gün-lerin yansıdığı şiirlerden biri de kuşkusuz Edip Cansever’in “Ölü mü Denir Şimdi Onlara” baş-lıklı şiiridir. Şiir, Cansever’in 1974’te yayımlanan “Sonrası Kalır” adlı kitabında yer alır... Kısa bir bölüm okuyalım:

Ölü mü denir şimdi onlara
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir peki
En büyük limanlara demirlemiş
En büyük gemiler gibi...
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir şimdi onlara
Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
Unutulsun bu alışılmış duyarlık
O kadar sade, o kadar kalabalık ki
Unutulmaya değer olanların insan gövdeleri
Ve unutmaları mutlaka
Dolsunlar diye yüreklere
Dolsunlar damarlara
Ölü mü denir
Ölü mü denir
Ölü mü denir şimdi onlara

Mesut Örs, Al Söyle Beni, Bilgi Yayınevi, 2018

Sıradışı bir yazar: Leo Lionni

Lionni'nin çocuk kitaplarında dayanışma, toplum, üretim, çocukluk, yabancılaşma, hafıza gibi birçok farklı kavramı kendi kelime dünyanız içinden tanımlayarak ve anlamlandırarak bulabilirsiniz. Onun kitaplarını hem felsefe temelli hem de zamansız kılan yanı da budur.

Hatice Kapusuz hatchekapusuz@gmail.com

Walter Benjamin Hikaye Anlatıcısı'nda insanların deneyimlerini paylaşmasının bir geleneği olarak tasvir eder hikayeyi. Benjamin'e göre deneyim değer kaybettiğinde yok alan bir zanaattır hikaye anlatıcılığı da. Oysa hikaye zamansızdır. Her anlatanla yeni bir biçim kazanır, yeniden hayat bulur. Onu romandan ve diğer türlerden ayıran en temel özelliği de budur.

Leo Lionni de modern zamanların hikaye anlatıcılarından biridir. Çocuklar için yazdığı kitaplarından herhangi birine baktığınızda içerik, dil ve çizimlerin çok yakın zamanlı olduğunu hissedersiniz. Oysa 1910 yılında doğan yazar, kitaplarının çoğunu 60'lı ve 70'li yıllarda kaleme almış ve çizimlerini yapmıştır. İçinde bulunduğumuz ve Lionni'nin kitaplarını yazdığı dönemler kültürel, sosyal ve tarihsel olarak birbirinden oldukça farklı iki zaman dilimine denk gelir. Buna rağmen an-

latılanın size hissettirdiği, düşündürdüğü oldukça tanıdık ve size aittir.

Lionni'nin çocuk kitaplarında dayanışma, toplum, üretim, çocukluk, yabancılaşma, hafıza gibi birçok farklı kavramı kendi kelime dünyanız içinden tanımlayarak ve anlamlandırarak bulabilirsiniz. Ya da çok başka kavramları. Onun kitaplarını hem felsefi hem de zamansız kılan yanı da budur. Yüzyüz kimi için örgütlenme kimi için dayanışma kitabıdır. Pezzettino kimine göre çocukluğu anlatır kimine göre bireyin biricikliğini. Yazarın hemen her kitabı birden çok kavram ekseninde ve çok katmanlı olarak ele alınabilir.

Lionni fütürist bir ressam, reklamcı, ekonomist ve illüstratör olarak yazar çocuk kitaplarını. Bu yüzden yazdıkları tek yönlü, didaktik ve öğretme kaygılı değildir. Felsefidir, düşünmeniz biraz kafa yormanız gerekir. Hatta çocuklarla felsefeye

başlamak için biçilmiş kaftandır. Öte yandan sıkıcı değil, canlı ve rengarenktir. Bunu yalın anlatımı ve farklı resimleme tarzıyla başarır. Bu tarzıyla her yaşa hitap eder. Çocuklar için anlaşılır yalın metinler daha büyük çocuklar ve yetişkinler için de üzerine düşünülmesi gereken metinlere dönüşür, hatta çeşitli eğitim çalışmalarında kullanılabilirler.

Leo Lionni'nin çeşitli dillere çevrilen kırktan fazla çocuk kitabının yalnızca beşi Kemal Atakay'ın özenli çevirisiyle Türkçeye kazandırılmış durumda. Bunlar; Frederick, Pezzettino, Yüzyüz, Yeşil Kuyruklu Fare ve Alexander ve Oyuncak Fare.

FREDERİCK

Frederick Leo Lionni kitapları arasında özel bir yere sahip. Lionni'nin 1967 yılında kaleme aldığı kitap, çalışma güzellemesi yapan Ağustos Böceği ve Karınca ile uyutulan çocuklar ve yetişkinleri uyandırmak için...

Frederick yazın ailesi gibi kışa erzak toplamak yerine uzun kış geceleri için güneş ışığı, renkler ve sözcük biriktiriyor. Çünkü kış soğuk, kül rengi ve sessiz. Ailesi ise onun neden çalışmadığını veya neye çalıştığını yahut ne biriktirdiğini bir türlü anlamıyorlar.

Kış bastırıp yuvalarına çekildiklerinde birlikte yiyip içiyorlar. Ancak bir gün yiyecekleri bitiyor ve sıra Frederik'in biriktirdiklerine geliyor. Frederick de biriktirdiği renklerle ve sözcüklerle bezenmiş hikayelerle arkadaşlarını ısıtıyor, onlara düşler kurduruyor.

Frederik sanatsal ve kültürel üretim, tembellik hakkı ve çalışmanın doğası üzerine bir yandan felsefi bir metin bir yandan da her okuyan için farklı anlamlar içeren bir çocuk kitabı. Kolaj tekniği, renk seçimleri ve basit anlatımı ile küçük çocuklara keyifli okuma olanağı sağlarken, içeriği ile daha büyük çocuklarla da üstüne konuşup, düşünmeye olanak sağlıyor.

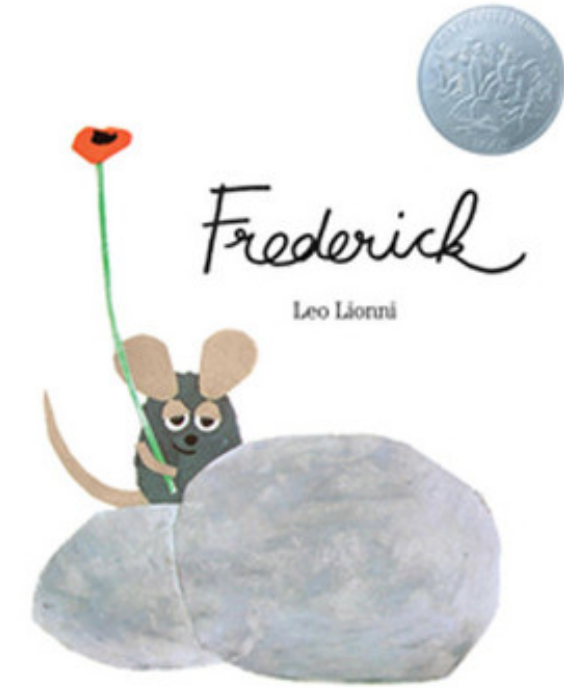
PEZZETİNO

1975 yılında yazdığı ve resimlediği Pezzettino, Lionni'nin hem çocukluğu hem de her insanın biricikliği anlattığı kitabı. Kitapta Pezzettino (parçacık) büyüklerin çok büyük ve cesaret isteyen işler yaptığı bir dünyada kendini küçücük hissetmektedir. Bu yüzden parçası olduğu büyük şeyin peşine düşer. Pezzettino'nun yolculuğu kendi parçalarını, bütünlüğünü keşfetmesiyle sonuçlanır. Bu keşif Pezzettino'nun mutluluğunun da kaynağı olur. Zira bu kendini, eksik olmadığını keşfetmesi anlamına gelmektedir.

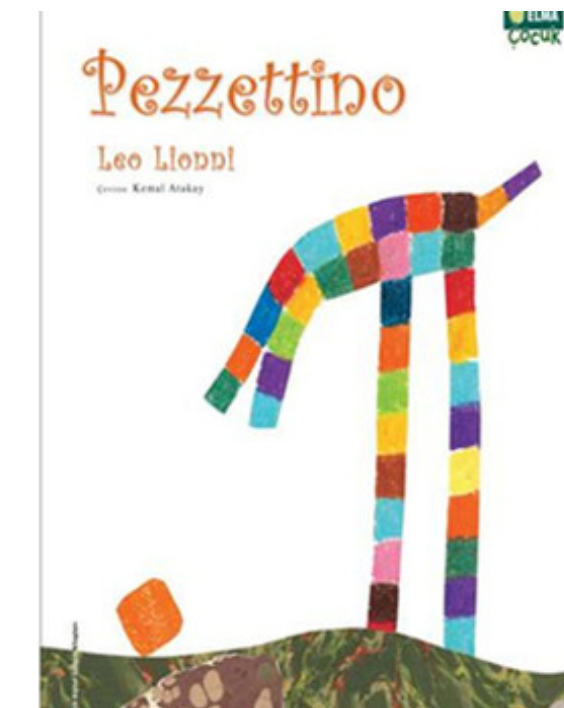
Pezzetino çocukların yetişkin dünyaya adapte olmaya zorlandığı ve geleceğe hapsedildiği günümüzde çocukları bugünü ile görmeye davet ediyor. Çocuğu bugünkü potansiyeli, kavrayışı, parçaları ile kabul etmeye çağırıyor.

Kitapta Pezzettino küçük turuncu bir kare ile temsil edilirken karşısına çıkan güçlü, koşan, uçan, yüzen ve bilge birçok renkli kareden oluşuyor. Bu temsil edilme biçimi insanların ve farklılıklarının oldukça çarpıcı bir soyutlaması ve de somutlaması.

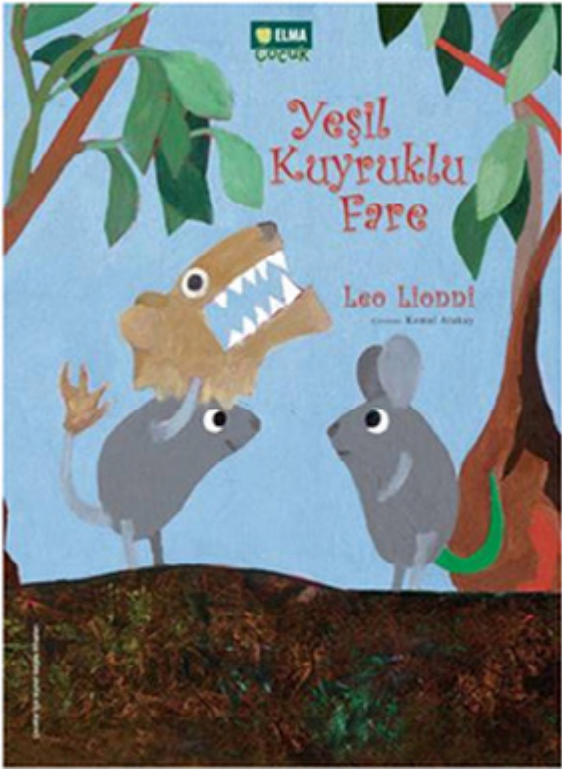
Özetle Pezzettino yetişkin dünya karşısında çocukları güçlendirici bir kitap olduğu kadar çocukluk, eksiklikler, farklılıklar ve bütünlük üzerine.

Frederick, Leo Lionni, çev: Kemal Atakay, Elma Çocuk, 3+

Pezzettino, Leo Lionni, çev: Kemal Atakay, Elma Çocuk, 5+

Yeşil Kuyruklu Fare, Leo Lionni, çev: Kemal Atakay, Elma Çocuk, 5+

YEŞİL KUYRUKLU FARE

Yeşil Kuyruklu Fare Leoni'nin Türkçeye kazandırılan kitapları arasında tanımlaması zor olanı diyebiliriz. Akıcı bir dil ve komik sayılabilecek bir akışı olmasına rağmen Yeşil Kuyruklu Fare kimilerince korkunç ve karanlık olarak tanımlanmış. Korkunç yerine çok katmanlı daha doğru bir tanım olur Yeşil Kuyruklu Fare için.

Kitapta işler şehirden gelen farenin ormanda yaşayan farelere Mardi Grass (şişman salı) festivalinden bahsetmesiyle karışıyor. Bu festival maskeler takılarak eğlenceler düzenlenen bir festival. Fareler ormanda bir Mardi Grass yapmaya heves ederler. Festival sonunda bizim fareler maskelerini unutup onlarla özdeşleşirler. Bu özdeşleşme birbirlerinden korkmalarına ve huzurlarının kaçmasına sebep olur. Günün birinde karşısına maskesiz bir fare çıktığında ise ondan çok korkarlar; çünkü onu dev bir fare sanmaktadırlar. Fare onlara maskelerinden kurtulurlarsa aralarında bir fark kalmayacağını anlatır. Fareler Mardi Grass maskelerinden ve süslerinden kurtulurlar ancak bir farenin kuyruğu ne yapsa da hala yeşildir.

Yeşil kuyruğun simgelediği Mardi Grass'ın kötü anısı, kitabın kimilerince karanlık tarafını temsil ediyor. Bence kitap, yabancılaşma, farklı davranma, kendini unutma, kötü anıların hafızada kalması gibi birçok katmanı içeriyor. Kitap bir biçimiyle de çocukların çocuk olmayı unuttuğu Sineklerin Tanrısı'na benziyor. Ama bunu her zamanki Lionni renkli çizimleri ve basit anlatımıyla yapıyor.

YÜZYÜZ

Yüzyüz adındaki balık, sürüsündeki diğer balıklar gibi kırmızı değil siyahmış, biraz da hızlı yüzermiş diğerlerinden. Bir gün arkadaşlarını bir ton balığı yutunca yalnız kalmış. Arkadaşlarını kaybedince üzgün düşmüş yollara. Yolculuğunda denizde birçok güzellik ve farklılıkla karşılaşmış en sonunda da kendisine benzer bir balık sürüsüyle karşılaşmış. Bu sürü pek ürkekmiş ve saklanırmış avcı balıklardan. Yüzyüz korkusuzca yaşamının yollarını düşünmüş düşünmüş ve sonunda bulmuş. Büyük bir balık gibi hep beraber yüzmeliyiz demiş. Böylece alt etmişler avcıları.

Yüzyüz ile ilk karşılaştığımda ve Lionni hakkında yeterince bilgin yokken Küçük Kara Balık'tan esinlenerek daha küçük yaşlar için uygun hale getirdiğini düşünmüştüm. Ancak daha sonra kitabın Küçük Kara Balık'tan 3 yıl önce basıldığını öğrendim. Yüzyüz ve Küçük Kara Balık; biri İran, biri İtalya'dan iki yazarın 60'lı yıllarda muhtemelen de zamanın ruhuyla yazdığı özgürlük ve dayanışma üzerine çocuk kitapları.

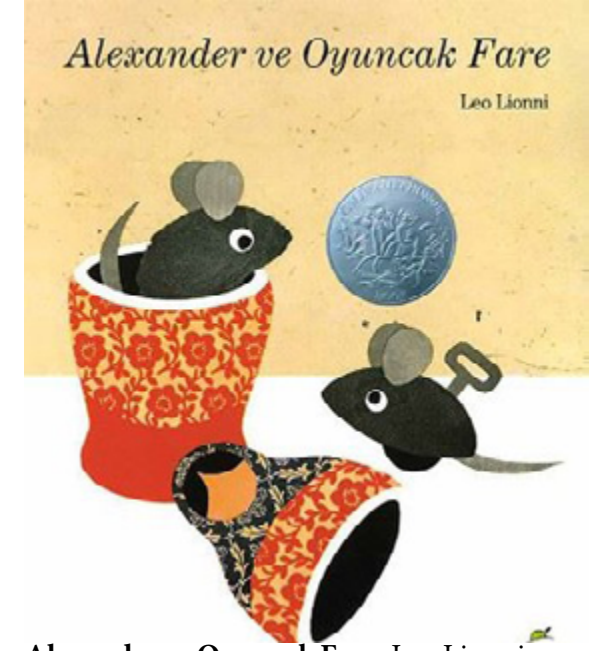
Yüzyüz farklı olmanın güzelliğinin yanı sıra birlikte hareket etmenin ve dayanışmanın güven veren, rahatlatan duygusunu aktarıyor. Su altı sahnelerini Lionni cam boyama tekniği ile yapmış. Böylece Yüzyüz'ün deniz serüvenine rengarenk deniz canlıları eşlik ediyor.

Ek olarak Yüzyüz'ün diğer Leoni kitapları gibi; çocuk kitabı ve resimli kitap kategorilerinde çeşitli ödüllere sahip olduğunu belirtelim. Lionni bu kitaptaki küçük balıkların yan yana gelerek büyük balık gibi davrandığı o çok meşhur resmin de sanırım ilk örneğini yaratmış.

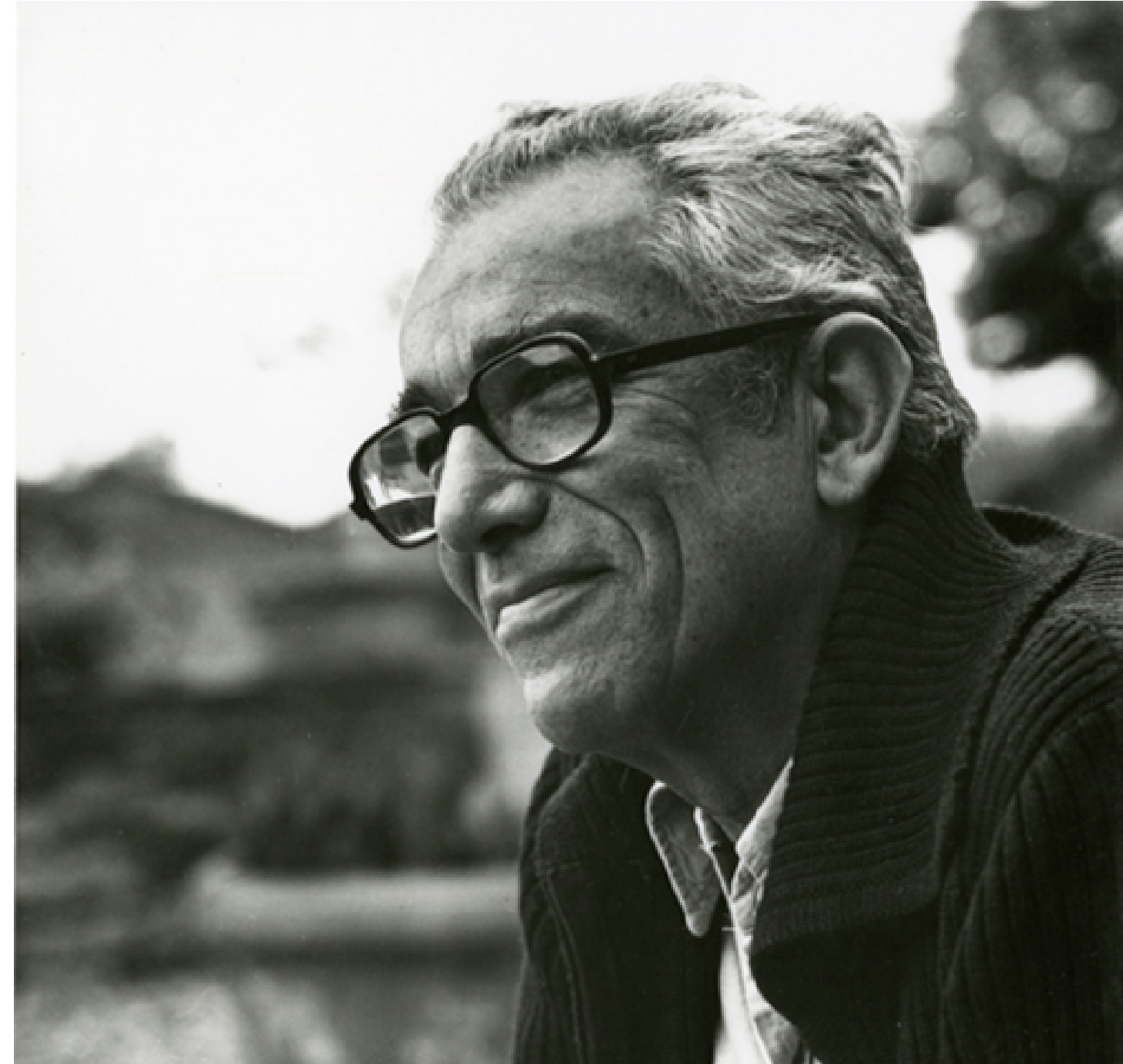
ALEXANDER VE OYUNCAK FARE

Alexander ve Oyuncak Fare, bir tarla faresi ve oyuncak fare Willy'nin arkadaşlığını anlatıyor. Birini insanlar görünce çığlık atıyor, kovalıyor diğeri ise bir çocuğun en kıymetli oyuncuğu. Alexander bu duruma içerliyor, her seferinde süpürgelerle kovalanmak zoruna gidiyor. O da oyuncak bir fareye dönüşmek istiyor ve dönüşmenin yollarını arıyor. Ama bir gün yeni oyuncaklar gelince, oyuncak fare Willy gözden düşüyor ve depoya atılıyor.

Alexander ve Oyuncak Fare insanların çelişkili davranışları, önyargılarını ve değişen tercihlerini basitçe ortaya koyuyor. Kitap; insanlar birine farklı ve dışlayıcı bir şekilde davranırken bir benzerini bağrına basabilir; sen kendin olmaya devam etmelisin diyor. Aynı zamanda popüler olma konusunda da düşünmeye değer ipuçları veriyor. Alexander ve Oyuncak Fare mutluluğun sırrını ve mutlu olmanın yolunu kendi gibi olmaya eş değer kılıyor. Lionni'nin kolaj tekniği ile resimlediği kitap keyifli, güçlendirici ve düşündürücü.

Alexander ve Oyuncak Fare, Leo Lionni, çev: Kemal Atakay, Elma Çocuk, 5+

Okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabı

Hemen her gün şu minvalde bir mail alıyorum: “Hocam, felsefe okuması yapmak istiyorum, nereden başlamam gerekir?” Hem bu tarz maillere toplu bir yanıt olması için hem de bu türden düşünsel furyaları her zaman için ıskalamış birisi olarak en azından bu furyanın bir yerinden tutabilmek adına böyle bir işe kalkışmış bulundum. Ve sizler için, okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabını listeledim.

Hamza Celâleddin / hamzaculalettin@gmail.com

Ünlü yazarların önerdiği 5-10-15-37 kitap, uzun kitap listeleri ve yeni bir meslek dalı olarak “kitap önerisyenliği”. Bilhassa ülkemizde bu türden yazın/düşün furyaları (bazen da fetişçiliğe varacak ölçüde) zaman zaman kendisini gösteriyor. Çok değil; on sene öncesinin Nietzsche fetişçiliğini ya da son senelerdeki Camus, Lacan ya da Spinoza fetişçiliğini göz önünde bulundurunuz. Bunları okumakta hiçbir ziyan yoktur lâkin bunları bir “moda” algısıyla okumak günümüzün en büyük

entelektüel hastalıklarından birisidir. Gel gelelim, yeni yeni fark ettiğim bir “moda” da (belki çoktandır vardır ve ben yeni fark etmişimdir) “kitap önerisi” sunmak. Meşhur edebiyat siteleri “pek meşhur” yazarların listelerini yayınlamaları edebiyat için pek makbul bir iş yaptıklarını zannediyor olmalı. Ben de hemen her gün şu minvalde bir mail alıyorum: “Hocam, felsefe okuması yapmak istiyorum, nereden başlamam gerekir?”, “Bana kitap listesi önerir misiniz?” Hem bu tarz maillere

toplu bir yanıt olması için, hem de bu türden düşünsel furyaları her zaman için ıskalamış birisi olarak, en azından bu furyanın bir yerinden tutabilmek adına böyle bir işe kalkışmış bulundum. Ve sizler için, okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabını listeledim. Çünkü –bilhassa felsefe için– ne okumanız gerektiğinden ziyade, ne okumamanız gerektiği önemlidir. Öyleyse başlayalım:

1. Felsefenin Temel İlkeleri– Georges Politzer

Felsefeye yeni başlayan “tezcanlı” okurlar için muazzam bir tuzak ve girişten önceki son çıkış olarak (felsefe akademilerinin de vazgeçilmez olan) Felsefenin Temel İlkeleri; ne felsefe okumalarına başlarken ne de başlangıçtan çok daha sonra okunmaması gereken bir felsefe kitabı olmasıyla, listemin ilk sırasındaki ayrıcalıklı yerini sonuna kadar hak ediyor. Bu seçimle bir ideoloji düşmanlığı yapmayıp, ideolojilerin örtük yayınından imtina ettiğimin altını çizmekte fayda görüyorum. İlle de okuyacağım diyenler için çeviri önerisi: Muzaffer İlhan Erdost.

2. Sofie'nin Dünyası– Jostein Gaarder

Bir felsefeye giriş sorusu ya da “taze felsefeci”nin içten, sıcak bir “merhaba”sı olarak: “Sofie'nin Dünyası”nı okudunuz mu?” Eğer cevabınız hayırsa –ya da tereddütlü bir evetse–, tebrikler; hâlâ bir şansınız var demektir! İlave ve ukalaca bir öğüt olarak; “Popüler olandan sakınınız”.

3. Tinin Görüngübilimi- G. W. Friedrich Hegel

Ön not: Özellikle Aziz Yardımlı çevirisi ise kesinlikle uzak durunuz.

Arthur Schopenhauer’dan alıntılar istiyorum: “Hegel’in eserlerinin dörtte üçü saf saçmalık, dörtte biri de paradoks!” Ama yine de –belki son bir şans olarak da–; ölmezden hemen önce, can çekişir hâlde bu eser okunabilir.

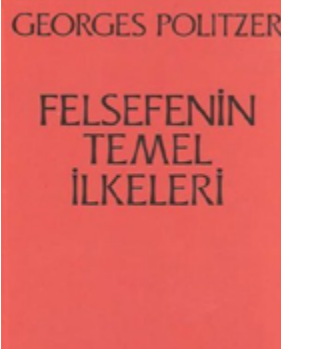
Son not: Rüyasında Hegel ile tartışan devrik başbakanı anımsayanınız var mı?

4. Komünist Manifesto– Karl Marx-Friedrich Engels

Eğer bu eseri bir felsefe okuması olarak görmüyorsanız okumanızda hiçbir sakınca yoktur. Lâkin kanaat Komünist Manifesto’nun bir felsefe kitabı olduğu yönünde olunca (önü alınmaz bir şekilde), bu eser de listeye zorlama bir giriş yapıyor. Üzgünüm Karl Marx, affediniz Friedrich Engels!

5. İnsan ve Değerleri– İonna Kuçuradi

Bu kitabı genellikle, felsefeye yeni başlayacak düşmanım öneriyorum. Düşman bu ya; birkaç yıl sonra Aristoteles’i, Kant’ı ve Nietzsche’yi uzlaştırmaya çalışırken çıkıyor karşıma. Olur mu güzel gözlüm, olur mu sevgilim?

Her gün ölmek için okumanız gereken üç kitap

Hep kandırılırız, dış mihraklar vardır, düzenbaz ABD ve İngiltere elinden kurtuluş yoktur... Size bir oyun öneriyim: Bu cümlenin sonunda gözlerinizi ekrandan uzaklaştırın ve 'cisim' nedir? sorusuna yanıt verin.

Gülgün Türkoğlu / gulguntp@yahoo.com

Gazetemiz yazarlarından Hamza Celâleddin "Okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabı" başlığı ile bir yazı yazdı. Hemen 'tık'ladığım bu ilginç başlıklı yazı çok okundu. Felsefe ile ilgili yazılar, çok okunanlar listesinde böyle uzun kalınca çocuksu, taze bir heyecan duyuyorum.

Listede Hegel'in "Tin'in Görüngübilimi" isimli eseri de vardı. Bu nedenle Sayın Celâleddin'e çok özendiğimi itiraf etmeliyim. Fizik, bilinç, epistemoloji, tarih, etik, politika, felsefe, din gibi konulara değinen bu kitap, yalnızca bir felsefi eser olarak değil; aynı zamanda bir edebi eser olarak da dikkat çekicidir.

İkinci okumamı sürdürdüğüm bu kitabı, henüz bütünüyle anlamış değilim. Felsefeye benden daha hakim olan dostlarım, bu durumun normal olduğunu, bu kitabı hemen anlamamın olanaklı olmadığını söylüyorlar. Eseri, okuyup anlayarak, okunmaması gerekenler listesine koyan Sayın Celâleddin'e hayran kaldım, hem de çok. Ayrıca, Aziz Yardımlı çevirisinden uzak durulmasını önerdiğine, Yardımlı'nın çevirilerini beğenmediğine göre, eseri orijinalinden takip edecek denli Almanca biliyor olmalı. Ne mutlu, sanırım Almanlar bile kendisine özenirler. Bense, ana dilimde okurken dahi çok zorlanıyorum. "Tin'in Görüngübilimi" kapattığım hâlde satırlarında tutuklu kaldığım kitaplardan; bilincimin, hangi sayfaları yetkin bir biçimde geçebildiğinin hesabını vermekte zorlandıklarından.

Tutucu değilim, Osmanlıca ile aram kötü sayılmaz, anlamak için çaba sarf ederim. Bir metinde, önyargılarımı aramaktan daha çok, anlatılmak istenen öze doğru okuma yaparım; zorlansam da

dile nüfuz etmeye çabalarım. Felsefe çevirilerinde ise, Sayın Yardımlı'nın çevirilerini yeğler, öncelikle ve özellikle onun çevirdikleri tercih edilmeli derim. Niçin? Çünkü, ana dilimizde; çünkü, perişan çeviri standardımızı uluslararası ölçüğe taşıyan yüz akı; çünkü, Türkiye'de eşine az rastlanır bir titizlik ürünü; çünkü, Aziz Yardımlı bu toplum için bir lütûf.

Emin olun, felsefeyi, özellikle Hegel'i hangi dilde okursanız okuyun, anlamamız ilk etapta olanaksızdır. Sorun dil değil, bilinç seviyesi ile ilgilidir. İmgelere simge iliştilmesi, kavramsal süreçlerin yapılandırılması gibi karmaşık ayrıntılarla yüklü dil dirimlidir; bir kültür ürünüdür.

Bir dostum, şakacı bir yaklaşımla, kendi dilini anlamayan tek milletin biz Türkler olduğunu söyler. Karşılaştığımız Türkçe sözcükleri anlayamamızın nedeni, kavramsal düşünme yetersizliğimizdir. Hukuk, biyoloji, matematik ile ilgili terimle-

ri duyduğumuzda onları anlayamıyor olmamız bizde bir sıkıntı yaratmaz; aksine bunun ciddi bir eğitim süreci sonunda elde edileceğini bilir saygı duyarız. Oysa, düşünme söz konusu olduğunda, felsefeye ve felsefi dile tepki duymamız, kavramları, gündelik bilinç düzeyimize indiremememizin, duygusal bilince ait tanıdık basit sözcüklere dönüş-türemememizin bizde yarattığı sıkıntı nedeniyledir.

Çocuklar ve deliler dışında herkes bilir ki, düşünmenin sorumluluğu başkalarına bırakılamaz, bırakılmamalıdır. Düşünmeyen bir insan onurlu olamaz. Felsefeden uzak durmak, düşünmek istemiyorum demektir. Kurtuluşun, daima başkaları eliyle getirileceğine inanan; şikayet hastalığından muzdarip; bedende yetişkin, ruhta çocuk olma nedenimiz başka yerde aranmamalıdır. Hep kandırılırız, dış mihraklar vardır, düzenbaz ABD ve İngiltere elinden kurtuluş yoktur...

Size bir oyun önereyim: Bu cümlelerin sonunda gözlerinizi ekrandan uzaklaştırın ve 'cisim' nedir? sorusuna yanıt verin. Birçoğumuz, dokunabildiğim, görebildiğim şey kıvamında bir yanıt verecektir. Bakınız, yanıtlar duyu algılarından hareketle verildi. Oysa kavramsal düşünmeye şu türde yanıtlar eşlik eder: Üç yönde bölünebilir olan şeye cisim denir; Derinlik boyutu kazanmış uzaya cisim denir.

Nüfusunun yarısından fazlası cisim, şey, adalet, varlık ve benzeri kavramların tanımlarını, duyu algılarından bağımsız yapabilen bir toplum ile ilgili başka bir bilgiye sahip olmaksızın demokrasi ve eğitim düzeylerinin oldukça ileri olduğunu çenkinmeden söyleyebiliriz.

Ülkemizde kutuplaşma dil alanında başlıyor. Basit bir selamlaşma, örneğin 'hayırlı sabahlar' ve 'günaydın' sözcükleri tonlarca etiket getiriyorlar yanlarında. Arapçadan 'tiksinen'ler bir yanda, Arapçaya boğanlar diğer yanda. Takım tutar gibi taraf tutuyoruz; henüz felsefe yapmaya başlamadık, olsun öğreniyoruz.

Başkası bir şeyler söylesin, biz de onu tekrarlayalım istiyoruz çoğunlukla: Otorite bağımlılığı. Bu yolla ezberlediklerimizle de otorite kurmaya çalışıyoruz başkaları üzerinde. Ezber bilgi, kendisine

uymayanı kesip atmakta pek yetenekli: Kesilip atılanlar arasında dinler, diller, uygarlıklar bile olabiliyor!

Aristoteles, biçim ve şekil arasındaki farkı fark edip, üzerine düşünmeleri doruğa ulaştıran filozoftur. Ona göre, biçim gerçekleşmiş maddedir. Buradan kalkarak, Tanrısal olana öyle bir uzanır ki, payımıza yalnızca, okurken zevk etmek düşer! Şimdi, bu bağıntıları birebir kendisi kuramamış düşünce yapısı, örneğin merhamet kelimesine 'acıma' anlamını yüklerse rhm kökünden türeyen, rahim, rahman, rahmet, merhamet, harem ve nice anlam geçişlerini önemsemez.

Batı dillerinde olmayan bir olanak Türkçede vardır: Hece bazında türetme. Arapça, İbranice, Aramice vb dil grubunda ise harf temelinde türetme olanaklıdır. Bunlara niyet dilleri de denir. Kavram ağaçları oluşturulabilir böylelikle. Türkçe 'an' 'öz' gibi heceler oldukça bereketlidir. İstiklâl, hürriyet gibi sözcüklerin bir Türk için bağımsızlık, özgürlük kadar anlamlı olması beklenemez; bu kökler üzerine nice kavram inşa etmek olanaklıdır.

Aynı biçimde, Türkçe olmadığı için 'hakikat' sözcüğünü 'gerçek' ile karşılamak yanıltır. Hakikat, gerçek, doğru kelimelerine aynı anlam, yalnızca kavramsal farklılıkları ihmal edilerek verilebilir; sıradan okur için, düşüncenin henüz öz-devinmediği felsefe okuru için bunlar aynı şeyler olabilir. Oysa, bu üç kavram felsefe tarihinde, farklı ekollerin oluşmasında bile etkili olmuş kavramlardır. Ciltler dolusu çalışma, yalnızca bu üç kavramı sağlıklı olarak ayırt edebilmek üzerine yazılmıştır. Bu ve benzer sorunlara daha önce de değinmiştim.

Daha fazla uzatmadan önereceğim ikinci kitaba geleyim: "Fusu'su'l-Hikem". Israrla Ahmed Avni Konuk'un şerhini bulup, okumanızı öneririm.

Üçüncü kitap ise, kendiniz. İlk iki kitabı layıkıyla okuyan için, kendini okuma sırası gelecektir elbet. İlk iki kitap on yılınızı alsa da okuyunuz. Aman dikkat: lâyıkıyla!

EDEBİYAT

- Kırlangıç Çıglığı**
Ahmet Ümit, Everest Yayınları
- Leyla ile Mecnun**
Burak Aksak, Küsurat Yayınları
- Olağanüstü Bir Gece**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- Satranç**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- Üç Kız Kardeş**
İclal Aydın, Artemis Yayınları
- Kürk Mantolu Madonna**
Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları
- Fahrenheit 451**
Ray Bradbury, İthaki
- Liseden Arkadaşlar**
Selçuk Aydemir, Küsurat
- Hayvan Çiftliği**
George Orwell, Can Yayınları

EDEBİYAT DIŞI

- Gazi Mustafa Kemal Atatürk**
İlber Ortaylı, Kronik Kitap
- Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı**
Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo
- Saklı Seçilmişler**
Soner Yalçın, Kırmızı Kedi
- Kafaya Takmama Sanatı**
Mark Manson, Butik
- Dua Kader Değiştirir**
Ethem Emin Nemutlu, Olimpos
- El Vedud**
Tuğçe Işınsu, Feniks
- Zamanın Kısa Tarihi**
Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık
- Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens**
Yuval Noah Harari, Kolektif
- Gerçek Tıbbın 10 Şifresi**
Canan Efendigil Karatay, Hayykitap
- Sen Kimsin?**
Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi Yayınları

Neden 'hayvan toplumu' diye bir şey yoktur?

Cem Eroğul'un uzun yıllara yayılan çalışması, bir yandan Marksizm'deki birey sorunlarına yanıt ararken, diğer yandan insanı ve toplumu, dolayısıyla siyaseti ve devleti anlama çabasında kestirme yolların tercih edilmesini gerektiğini de hatırlatıyor. Yine onun sözcükleriyle, "İnsanın kaynağı insandır." Ve kişi, ancak diğerleriyle ilişkiye girdiğinde, insan olabilir.

Murat Sevinç

Öyle ya, bir arada yaşayan hayvan türleri var; ama biz onlara, bir arada yaşadıkları için 'hayvan toplumu' demiyoruz. Pek çok yazıda, "Her birimiz toplumsal yaratıklarız ve başka bir şey değiliz" deriz, diyoruz. Ne gördüysek, ne yaşadysak, bize sunulan koşullar neyse, o kadarız. Düşüncelerimizi, alışkanlıklarımızı, davranışlarımızı ve hatta bedenimizi kullanma biçimlerini bile, içinde doğup geliştirdiğimiz toplum sayesinde ediniyoruz. Doğumdan ölüme dek, sürekli biçimde toplumsallaşılıyor, 'biz' oluyoruz.

Hakikaten, neden biz, biz olduk da bir başkası olmadık? Bizi biz yapan, diğerlerinden ayıran ni-

teliklerimizi nasıl, hangi süreçler sonunda edindik? Sevdiğimizi neden severiz de, sevmediğimizi sevmeyiz? Neden bir şeyi merak eder ya da hiç etmeyiz? İnsanı, bir tür 'hayvan' olarak tanımlayanların yanılması nerededir? Neden, birimizin haz duyduğundan diğeri duymaz, hatta acı duyar? Neden, birinin kavradığını diğeri kavrayamaz; kavrayanın ayırt edici niteliği nedir? Kültür nedir? Kültürel etki, derken kastettiğimiz, ha keza? Doğal düşünce ya da insan doğası diye bir şey var mıdır? Varsa, neden dünyanın bir yerindeki insanı çileden çıkararak bir olay, bir başka yerde yaşayan için üzerinde düşünmeye dahi değmez?

Ve yeniden: Biz, neden biz olduk? Biz, bir birey miyiz? Öyleyse, birey nedir?

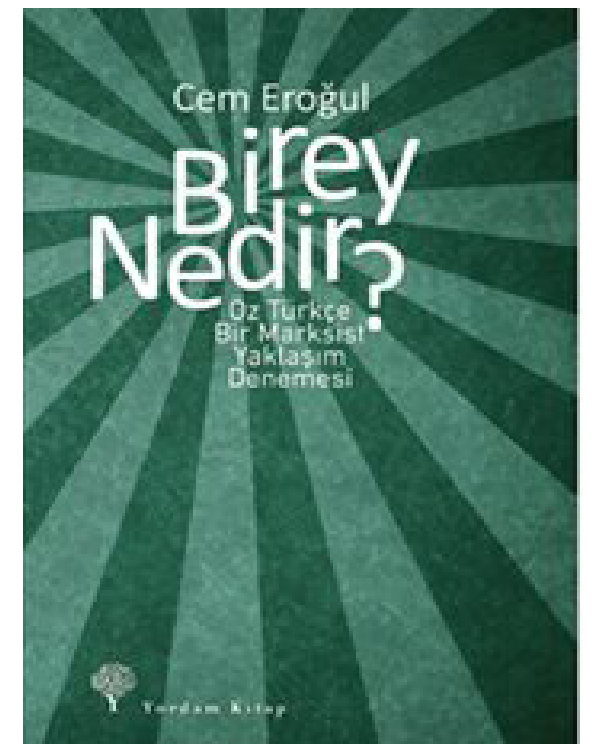
İnsanın kendisi, toplumu, kültürü hakkında kafa yorması; aynı zamanda toplumunu ve diğer toplumları tanıması, olup biteni anlamlandırması için gerekli. Bugün size anlatmaya çalışacağım kitap, daha doğrusu birbirini tamamlayan 'iki metin,' konuya ve yukarıdaki sorulara özgün yanıtlar vermeye çalışıyor. İkisi de Yordam Kitap'tan yayınlandı. İkisinin de yazarı, hocam Cem Eroğul. Ancak, eserlerden ilki bir kitap, ikincisiyse bir konuşma ile söyleşiden oluşuyor. Benim bugün 'anlayabildiğim kadarıyla anlatacağım,' konuşma/söyleşiden oluşan nüsha. Tuhaf görünüyor okuduğunuz satırlar, farkındayım! Biraz daha açayım...

Cem Eroğul, Mülkiye Anayasa Kürsüsü'nün, artık emekli olan kırk küsur yıllık hocası, bir anayasa hukukçusu. Ancak yalnızca anayasa hukuku değil, 20 yaşında keşfettiği Marksizm'in yol göstericiliğiyle, siyaset bilimi ve devlet üzerine çalışmış bir akademisyen. Daha önce yine Gazete Duvar'da, Türkiye'de yazılmış ilk parti monografisi olan Demokrat Parti'yi tanıtmıştım. Bir süre sonra da, son derece özgün çalışmalar olan Devlet Yönetimine Katılma Hakkı kitabı ile, 'Öznel Bir Hak Olarak Laiklik' başlıklı makalesini anlatacağım.

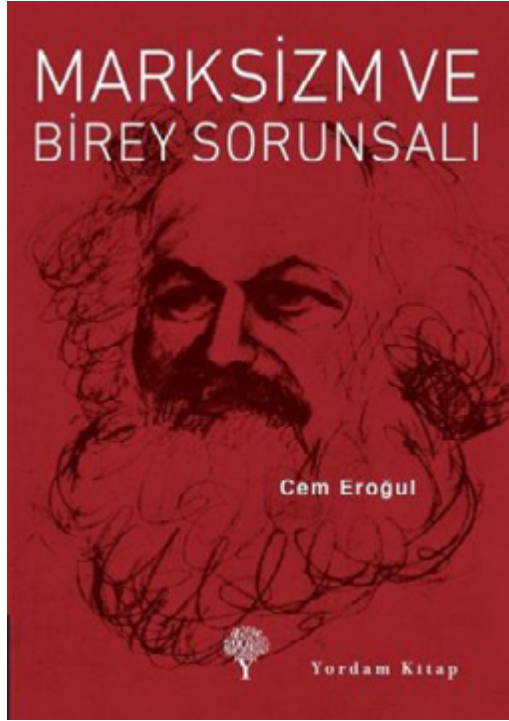
Cem Eroğul, yaklaşık 12 yıllık yoğun bir çalışmanın ürünü olan **Birey Nedir? Öz Türkçe Bir Marksist Yaklaşım Denemesi** (Yordam Kitap) adlı eserini 2014 yılında yayınladı. Kitabın tanıtım bülteninde şu ifadeler yer alıyor: "Marksizm ya da özdekçi (maddecî) tarih görüşü, bir buçuk yüzyılı aşkın bir süre içinde, toplum bilimlerine çok önemli katkılarda bulunmuştur. Bu katkılar

bugün de sürüyor. Buna karşılık, toplum bilimlerine katkılarıyla karşılaştırıldığında, Marksizmin birey bilimlerine katkısı son derece cılız kalmıştır. Bu kitap, işte görece boş olan bu alanda bir söz söyleme denemesidir." Cem Eroğul, aynı kitaptaki makaleleriyle, çalışmasında neden öz Türkçe'yi tercih ettiğini de açıklıyor. Dil tartışmalarıyla ilgilenenler açısından ilgi çekici.

Benim bugün alıntılar yapacağım metin ise, söz konusu çalışmaya dair bir 'konuşma.' Eroğul'un, Kasım 2015'te toplanan 14. Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunduğu (İnsanın Var Olma Biçimi Olarak Birey başlığıyla) uzunca açılış bildirisi. Bildiri ardından, Cem Eroğul'un (Gökhan Atılğan ile

yaptığı) söyleşi eklenmiş ve Hoca'ya bazı konuları açma fırsatı sunmuş. İşte bu metin de, yine Yordam tarafından 'kitapçık' olarak 2018'in Ocak ayında, **Marksiizm ve Birey Sorunsalı** başlığıyla yayınlandı. Bir hatırlatma; konuşma, kitaptan

farklı olarak öz Türkçe değil.

Uzun ve zorunlu peşrevin ardından, yazı bitmeden konuya gelebilirim artık! Konuşma ve söyleşiden aktarmalarla...

Cem Eroğul, öncelikle çözülecek 'sorunu,' ardından sorunu çözmek için kullanılacak 'aletleri' ve varılan 'sonuçları,' son olarak da çalışmasında neyin 'yeni' olduğunu anlatıyor. Yalnızca bu sıralamayla okuyup kavramak dahi, özellikle genç sosyal bilimcilere 'yöntem' açısından çok şey kazandıracak nitelikte. Malum, akademik çalışmada öncelikli olan, bilgileri arka arkaya sıralamak değil, kendi içinde tutarlılığı olan belli bir sistematik ile düşünmek. Hem kitap hem de konuşma metni, sistematik düşünmenin örnekleri. Eroğul, Birey Nedir? kitabından önce bu metnin okunmasını, konunun hakkıyla kavranmasını kolaylaştıracağı kanısıyla tavsiye ediyor. İtiraf edeyim, ben de konuşmayı okuduktan sonra, asıl kitabın sorunsalını daha iyi anladım.

İNSAN NEDİR?

Eroğul'u bu konuyu çalışma yönelten, 'genelgeçer insan' tanımından duyduğu rahatsızlık olmuş. Malum, genel kabul gören tanıma göre insan, "biyo-psiko-sosyal bir varlıktır." İnsanın bir

bedene, düşünme ve duyumsama-duygulanma yeteneğine, daima bir toplum içinde yaşadığına dair, benimsenmiş tanım. Oysa Eroğul'a göre, bu bir 'tanım' değil, 'betimleme'dir. Ne demek bu? Evet, insanın bu niteliklerini hepimiz görüyoruz. Ancak bu görme, sonuçta bir gözlemdir ve buradan, insanın aslında 'ne' olduğuna dair bir 'tanım' çıkmaz. Doğru, kuşkusuz bilim gerçeklerin çok yönlülüğüyle barışıktır, ancak bir 'şeyin tanımlanabilmesi' için, söz konusu 'yönlere' birinin 'başat' kabul edilmesi ve bu 'yönün' hem kendi başatlığını hem de nesnenin 'öteki' yönlerini 'açıklayabilmesi' gerekir. Bu yapılmadığı takdirde, kaçınılmaz sonuç 'eklektizm (seçmecilik)'dir.

Peki bu durumda, insanın kabul gören üç niteliğinden hangisi, başat durumdadır? Biyo niteliği mi, psiko niteliği mi, sosyal niteliği mi?

Eroğul'un ifadesiyle, bugün pozitif bilim alanında 'psiko,' bağımsız bir gerçeklik olarak kabul edilmiyor; herkes ruhsallığı 'türev' olarak görüyor. Geriye 'beden' ve 'toplum' kaldı. 'Beden' diyenler için 'ruh' bedeninin (örneğin Freud); 'toplum' diyenler için ruh toplumun bağımlı değişkeni. Bedene öncelik verenler, insanın bir hayvan cinsi olduğu görüşünde. Söz konusu eğilime göre, insan ne kadar incelse de, ne kadar sosyal içgüdüleri olsa da, yine de bir hayvan türü. İşte Cem Eroğul burada Marx'a başvuruyor. Marx, sorunun yanıtını 1844 El Yazmalarında (26 yaşında) vermiş: "Birey, toplumsal varlıktır." Bu tespiti 'amaşız yapan ilk düşünür Marx. Eroğul, aynı görüşü daha sonra savunan yazarlardan ve hatta bir sinema filminden verdiği örneklerle konuyu açıyor.

İNSANLAŞMA:

Filmin yönetmeni François Truffaut. Vahşi Çocuk (l'Enfant sauvage-1970). Gerçek bir olaydan esinlenmiş: "On sekizinci yüzyılın sonlarında Fransa'da, bebekken ormanda kaybolmuş, hayvanlarla büyümüş, ergenliğe yaklaştığında bulunmuş ve insan olarak eğitilmek üzere, hükümetin bu iş için maaşa bağladığı ünlü bir doktora emanet edilmiş bir çocuğun öyküsü bu. Film, büyüme çağındayken insanlardan koparılmış bir canlının, nasıl asla tam olarak insanlaşamadığını, örneğin konuşmayı öğrenemediğini, çarpıcı bir biçimde gözler önüne seriyor." Eroğul'a göre insan, tek toplumsal canlı. Farklı özellikleri olan bir hayvan türü değil: "İkisi de canlıdır diyerek bitkilerle hayvanları aynı cins

sokmak ne kadar yanlışsa, hayvanlarla insanları aynı cins sokmak, o kadar yanlıştır. Nasıl ki hayvana, örneğin 'yürüyen bitki' denemezse, insana da, buna hangi özellik yakıştırılırsa yakıştırılsın, bir hayvan türü denemez."

Yazının başlığını da, yazarın, bu saptamanın peşi sıra söylediklerinden aldım. Toplu halde yaşayan birçok hayvan türü var, ancak bir 'hayvan toplumu' yok. Çünkü toplumsallığı yaratan, yalnızca 'toplu halde yaşamak' değildir. Türün maddi ve manevi gereksinimlerini doyurmak gerekir. Bunu yapacak olan, ancak toplumsal ilişkidir. İlişki içinse bir iletişim aracına, 'dile' gereksinim vardır. Yine, ilişkinin kurulabilmesi, ancak 'bireylerin' varlığına bağlıdır. Ne demek bu? Toplum içinde, diğerleriyle 'ilişki kurarak yaşayan' ve kendilerini 'diğerlerinden ayrı varlıklar' olarak 'bilen' bireyler olmalıdır. Ezcümle, insan türünün belirleyici özelliği, 'bireylerden' oluşmasıdır. Batı toplumbilimlerinde yaygın olan yaklaşımın aksine, insanın özünde 'toplumsal' olarak görüyorsanız, işiniz biraz zorlaşıyor çünkü bu durumda, bireyi yalnızca birey olarak değil, 'toplumsal birey' olarak ele almalısınız. Diğer yandan, bireyselliği görmezden gelip doğrudan doğruya toplumdaki başlırsanız, bu kez de 'bireysel farklılıkları' hesaba katmamış olursunuz. Oysa, "...toplu olarak yaşayan hayvanlardan farklı olarak, insan toplumun belirleyici özelliği farklı bireylerden oluşmasıdır." Eroğul, ilk beş yılını 'birey ve toplumu birlikte' incelemeye imkan tanıyan kuramsal çerçeveyi aramakla geçirdiğini ve sonunda bunu, Grundrisse'de, Marx'ın 'üretim-tüketim ilişkisini' incelediği bölümde bulduğunu belirtiyor.

GRUNDRISSE

Tabii, benim bu kısımları uzun uzadıya anlatma şansım yok, bu nedenle söz konusu 'uygun kavramsal çerçevenin' ayrıntıları kitabı/kitapları okuyacaklara kalsın. Burada, Cem Eroğul'un Grundrisse'den esinlenerek hangi 'aletleri' kullandığını kısaca aktarmak yeterli olur. Grundrisse'deki modeli 'diyalektik özdeşlik' olarak tanımlamış. Marx, üretim ve tüketimi birlikte ele alırken aralarında üç ayrı düzeyde 'özdeşlik' bulunduğunu belirtir. Nedir bunlar? 1. Doğrudan özdeşlik: Aynı olgu hem üretim hem tüketimdir. Kendisini doyuran insan, tüketirken kendi bedenini yeniden üretir. 2. Araçsal düzey: Burada üretim ve tüketim ayrı ele alınır. 3. Dolayımsal

özdeşlik: Belli bir toplumda üretimden tüketime, tüketimden üretime ulaşmak için hangi aşamalardan geçilir?

Cem Eroğul, bu düzey ayrımlarından 'toplum ve bireyi' aynı anda ele almayı hedeflediği çalışmasında yararlanıyor. Nasıl? Aynı sırayla gidersek: 1. Doğrudan özdeşlik. Bireysiz toplum, toplumsuz birey yoktur. 2. Araçsal özdeşlik kısmı, asıl kuramsal düzey. Buna göre, birey ve toplum hem ayrı ayrı hem de ilişkileri içinde ele alınmalıdır. Bunun için hangi bilim dallarına başvurmak gerekir? Liste uzun; evrim kuramı, sosyoloji, antropoloji, etnografya, arkeoloji, kültürel psikoloji, psikanaliz, psikiyatri, psikoloji, çeşitli tıp dalları, biyoloji, genetik... 3. Dolayımsal özdeşlik. 'Belli' bir 'tarih' ve 'toplumda,' toplumun bireyselleşmesine, bireyin toplumsallaşmasına yol veren ideolojik/siyasi/ekonomik/kültürel etmenleri araştırmak. Doğal olarak her toplumda farklı sonuçlar çıkacaktır ki bu durum, incelenen verilerin 'somut dünyadaki' hallerinin anlaşılmasını sağlar. Kavramsal çerçevesini bu şekilde ortaya koyan yazar, ardından, otuz küsur yıl önce Devlet Nedir? adlı çalışmasından bugüne başvurduğu 'beş bilişsel aracı,' örneklerle anlatıp çalışmasında vardığı sonuçlara geliyor.

NEDİR BU SONUÇLAR?

Yazar, insanın, son 'insanımsılar' olan şempanzelerden ayrıldığı beş altı milyon yıl öncesinden başlayarak, ilk 'homo' cinsinin ortaya çıktığı 1.9 milyon yıl ve bedenimizin bugünkü şeklini aldığı 1.6 milyon yıl öncesine varıyor. Bu süreçteki alet kullanımının biçimlerini, ilişkiye girdikçe beyin hacminin büyümesini, müthiş bir sosyalleşme aracı olan ateşin keşfini ve yarattığı değişimi; sonunda 150-200 bin yıl önce 'homo' türleri içinde Neandertaller ile Homo Sapiens'in kalıp yaklaşık 30-40 bin yıl önce Neandertallerin yok olarak Homo Sapiens'in bugünkü insan türünün temsilcisi olarak kaldığını anlatıyor. Soyut düşüncenin ortaya çıkışı, sanat dallarının gelişmeye başlaması, neolitik, tarım devrimi... Ezcümle, tüm bu maceradan çıkan sonuç; "İnsansılar, maddi ve manevi yaşamlarını birlikte üretmeye başlayarak insanlaştılar... Toplumsal yaşam, biyolojik evrimin yönlendiricisi oldu. Kaldı ki, bu arada, kültürel evrim biyolojik evrimle yarışmaya başladı, sonunda onu da geçti ve insan türünün gelişmesinde en önemli etmen haline geldi. İnsanı insan yapan, şempanzey-

le yüzde 95'i aşan bir oranda paylaştığı genetik yapısı değil, toplumsallığıdır.” Haliyle, birey bedeninin oluşumu da toplumsal bir sürecin sonucudur. Eroğul, insanın bireysel bedeninin ortaya çıkışından (ki bunun için de bir kadın ile erkek arasında toplumsal ilişki gerekir) itibaren ve hatta doğum şekli dahil olmak üzere bireyin her şeyini ama her şeyini, toplumsallığa borçlu olacağını, örneklerle açıklıyor. Bu açıklama, çoğu zaman yöneltilen ‘Canım genetik özellikler yok mu?’ itirazının yanıtlarını da içeriyor. Eroğul’un sözcükleriyle: “En bedensel, en basit görünen işlerimiz bile gerçekte toplumsaldır. Uykumuzdan beslenmemize, doğal ihtiyaçlarımızın giderilmesinden sağlığınıza, sevişmemizden ölümü müze dek, bedenimizin oyuncu olarak oraya çıktığı bütün edimler, gerçekte birer toplumsal ilişkidir.”

Eroğul, ardından ikinci büyük özellik olan, insanın ‘psiko’ yönünü (Freud’un beden ve içgüdüye verdiği önceliği eleştirerek) ele alıyor. Ruhumuz, bizi bir birey yapan özelliklerimizin toplamından başka bir şey değildir. Ruh, toplumun bedene verdiği biçimdir. Nihai olarak, “...toplum kendisi de toplumsal bir üründür.” İnsan sosyalliğinin kaynağı, 18’inci yüzyıl düşünürlerinin savlarının aksine ‘toplum sözleşmesi’ değil, toplumsal yaşamın kendisi, özetle, kültürdür. Burada, kültürün ve belirleyiciliğin neler olduğuna dair satırlar da zihin açıcı.

Cem Eroğul, katkı olduğunu düşündüğü asıl kısma, büyük sorununu anlatarak başlıyor. Kitabının ikinci kısmında çözmek zorunda kaldığı sorunu: “Hayvanlar söz konusu olduğunda, her türü, o türe özgü bir bedenle ve türün davranışlarını belirleyen iç güdülerle tanımlayabiliyoruz. İnsan cinsinin ya da daha doğrusu, cinsi temsil eden bugünkü tek insan türünün de kendine özgü bir bedeni var. Ama bir hayvan türü olmadığı için kendisini belirleyen içgüdüleri yok. Bu nedenle, tek bir insan doğasına değil, toplumuna göre değişen doğalara sahip. Peki bu değişkenlik sınırsız mı? İşte kafamdaki sorun, bunun olamayacağını görmemle başladı...”

İNSAN TÜRÜNÜN ORTAK NİTELİKLERİ

Ne demektir bu? Bir ‘tür’ olarak insan, sonsuz çeşitlilikte olamaz çünkü eğer olsaydı, bir canlı türü olarak ‘insan’ diye bir şey olamazdı. Farklılıkları algılamaya imkan verecek bir ortak ze-

min olmalı. Hayvanlarda ortak zemin beden ve içgüdüdür. Peki, insanda? Eroğul bu soruya yanıt ararken, ‘duyu organlarının’ gerekli model sunabileceğini fark ediyor ve bulduğu çözümün anahtarına ‘duygutür’ adını veriyor. (Beden için ‘duyu,’ ruh için ‘duygutür.’) Gordon Allport’un 1920’lerdeki ruhsal yapıların ayırt edici özelliklerine dair alanına, Eroğul tarihsel maddeci anlayışla giriyor ve ‘bütün insanlarda’ ruhsal olarak altı ayrı duyarlılık eksenini tespit ediyor. İnsanlar arasındaki ortak zeminin harcı sayılabilecek altı eksen: Sevmek/sevmemek; güvenmek/korkmak; beğenmek/ayıplamak; sevinmek/üzülmek; haz duymak/acı çekmek; ayırdına varmak/kavrayamamak. Bedenin beş duyusuna karşı, ruhun altı kapısı! Ardından, ‘duygutür’ ile ‘duyguları’ karıştırmamak gerektiğine dikkat çekip duygutürlerin niteliği konusuna geçiyor.

Bu heyecan verici katkı çabasının ve sonrasındaki ‘söyleşinin’ ayrıntılarını kitapları okuyacaklara bırakıp bu kapsamlı, çetrefil konuyu, Eroğul’un ‘duygutür’ ile ilgili sözleriyle bitireyim: “...Örneğin, köpeğimizi seviyorsak, bir çiçeği beğeniyorsak, bülbül sesi bizi neşelendiriyorsa... bunu hep daha önce başka insanlarla bizi insan yapan ilişkiler yaşamış olmamıza borçluyuz. İnsan söz konusu olduğunda, ‘doğal’ duygu düşünce yoktur. Hepsi kültür kaynaklıdır. Hepsini yaşamamıza olanak veren şey de, türümüzün ortak özelliği olan belli başlı duyarlılık eksenidir.”

Cem Eroğul’un uzun yıllara yayılan çalışması, bir yandan Marksizm’deki birey sorunsalına yanıt ararken, diğer yandan insanı ve toplumu, dolayısıyla siyaseti ve devleti anlama çabasında kestirme yolların tercih edilmemesi gerektiğini de hatırlatıyor. Yine onun sözcükleriyle, “İnsanın kaynağı insandır.” Ve kişi, ancak diğerleriyle ilişkiye girdiğinde, insan olabilir.

Demek ki, o ilişkileri ‘her açıdan’ ele almayan bir bakış; ne insanı, ne toplumu, ne kültürü, ne siyaset ve devleti hakkıyla kavrayabilir. Kavramak ve dönüştürmek, kuşkusuz büyük sabır ve emek gerektiriyor.

Kitapları, ikinciden başlayarak okumanızı öneririm...

ETKİNLİK

SELAMİ ŞAHİN

19 Nisan 2018 Perşembe

Saat: 22:00

Moda Kayıkhane,
İstanbul

MOR VE ÖTESİ

21 Nisan 2018 Cumartesi

Saat: 21:30

ZORLU Performans Sanatları Merkezi,
İstanbul

%100 URBAN MUSIC - KADEBOSTANY

02 Mayıs 2018 Çarşamba

Saat: 19:30

KüçükÇiftlik Park,
İstanbul

YENİ TÜRKÜ

21 Nisan 2018 Cumartesi

Saat: 22:30

Kadıköy Sahne, İstanbul

Mehmet Erte: Edebiyat okurunda kopya ters teper!

Varlık Yayınları ve Varlık Dergisi editörü Mehmet Erte ile dergiciliğe dair sohbet ettik. Erte, “Kopya durumuna düşmeden (edebiyat okurunda “kopya” ters teper) dağıtım engelini aşip kitabevlerine, gazete bayiiilerine giren edebiyat dergilerinin sayısı artsaydı eğer, bunun bazı olumlu sonuçlarını görebilirdik” dedi.

Soner Sert / soner_sert17@hotmail.com

Mehmet Erte ile dergicilik mefhumunun varoluşuna ve edebi yönüne dair uzun bir söyleşi yaptık. 20’li yaşlarının başındayken “Yıldırımları Beklemek” isimli şiiriyle Varlık dergisi ile organik bir ilişkiye başlayan Mehmet Erte, sonraki yıllarda “Suyu Bulandıran Şey” isimli şiir dosyası ile Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü’ne de layık görüldü.

Şiir, öykü, deneme ve çeviri alanındaki üretimleri başta Varlık dergisi olmak üzere, Kül Öykü, Özgür Edebiyat, Milliyet Sanat, Papirüs, Öküz, Yasak Meyve ve Kitap-lık gibi dergilerde yayınlandı. “Bakışın Kirlettiği Ayna”, “Alçalma”, “Sahte” ve “Arzuda Bir Sapma” kitaplarının yazarı da olan Erte, Varlık Yayınları’ndan çıkan pek çok kitabın

da editörlüğünü yapıyor.

Son dönemde popüler oyuncuların, şarkıcıların edebiyat alanındaki üretimlerinin dergilerin niceliğini arttırdığı ortadayken, niteliğe olan etkisi nedir sizce?

Edebiyatı “sen oyuncusun”, “sen şarkıcısın” diyerek kimseye yasaklayamayız. Sayfalarında tanınmış oyunculara, şarkıcılara yer veren Ot vb. dergiler geniş kitlelere ulaşmak istiyorlar ve amaçları doğrultusunda günümüz için en doğru yolu da bulmuşlar. Hiçbirinin “iyi edebiyatın adresiyiz” gibi bir iddiası olduğunu sanmıyorum, popüler kültür dergileri bunlar. Bu nedenle söz konusu

dergileri kendi kulvarları içinde değerlendirmeliyiz. Türkiye’de kültür alanındaki sorunlardan biri eserleri, dergileri doğru kategoriye yerleştirememek.

Avrupa veya Amerika’da edebiyat çevrelerinin popüler bir şarkıcı herhangi bir türde kitap yazdı diye öfkeleneyeceğini sanmıyorum, ama Sıla’nın kitabı “şiir” etiketiyle yayınlandı diye küplere binen şairlerimiz var bizim. Tanınmış oyuncuların, şarkıcılardan bazıları şiir, öykü ve roman yazacak, bazı yayıncılar da niteliğine bakmaksızın onları yayımlayacaktır. Bu hemen her dönem böyledir zaten, kızmaya gerek yok.

Asıl sorun ülkemizde popüler kültürden anlaşılmanın sadece arabesk olması, geniş kitlelere ulaşmak isteyen hemen herkesin arabeske düşüp delikanlı modunda, kaybeden modunda yazıp çizmesi, muhalefet ettiğini sanırken iktidarın dilini kullanması... Arabeski bir isyan olarak görenler sistemle nasıl uzlaştıklarının farkına varmıyorlar ya da bunu umursayacak yaratılışta değiller. Bugün bize marjinal olarak sunulanlar aslında sisteme en iyi entegre olanlar.

İçinde bulunduğumuz yıllar itibariyle portal ve dergi sayısının artması durumunu nasıl yorumlarsınız? 70’li ve 80’li yıllara nazaran, niceliğin ve niteliğin –olumlu ya da olumsuz– değiştiğini söylemek mümkün mü?

Edebiyat dergilerinin sayısının arttığını sanmıyorum, ama artsa ne olacak, dağıtım ağına girip kitabevlerinin raflarında kendisine yer bulabilen o kadar az edebiyat dergisi var ki. Diğer yandan pek çok kitabevinde Ot vb. popüler kültür dergilerinin hepsini özel bir bölümde yan yana, alt alta bulabiliyorsunuz.

İlginç bulduğum için değinmek istiyorum: Bu dergiler birbirlerini kopyalayarak birbirlerinin okurlarını çalmadılar, aksine bu şekilde çoğalarak kendi görünürlüklerini, satış rakamlarını arttırdılar. Kopya durumuna düşmeden (edebiyat okurunda “kopya” ters teper) dağıtım engelini aşip kitabevlerine, gazete bayiiilerine giren edebiyat dergilerinin sayısı artsaydı eğer, bunun bazı olumlu sonuçlarını görebilirdik.

Mehmet Erte

İnternetin üretim ve tüketim bağlamında edebiyata etkisi sizce nedir?

Tarih boyunca diğer tüm medyalara karşı eleştirel mesafesini koruyan yazarların, şairlerin önemli bir kısmının günümüzde internete yenik düştüğü, internet aracılığıyla farkına varmaksızın popüler kültürün kodlarını benimsediği, tek bir potada eridiği söylenebilir.

Sokak dilinin yerini artık internette biçimlenen dil aldı. Böyle olunca da hemen herkes delikanlı modunda yazıp çizmeye başladı. Bu delikanlılık sadece toplumumuzun hamılığının değil, aynı zamanda internetin yarattığı tektipleştirmenin de bir sonucu.

Sosyal medyanın okur ile iletişimde dergiciliğe ne gibi katkıları oldu?

Sosyal medya kendine özel bir iletişimsizlik biçimi doğurdu. Her şeyden haberdarız, ama öğrendiğimiz şeyler doğal felaketler, katliamlar değilse

nadiren bizde bir duygu, düşünce uyandırıyor. İletişim demek dönüşüm/değişim demektir, bir şeyle iletişime geçmişseniz onunla dönüşmeniz/değişmeniz gerekir.

Dönüşümden/değişimden kastım kitleye göre biçimlenmek değil tabii ki, o çok popüler dergiler sosyal medya sayesinde bunu yapıyorlar.

Kieslowski'ye gençken üniversitede mülakatta kit ile iletişim araçlarını sormuşlar, o da "tren, otobüs, uçak..." diye saymış. İletişim kolay bir şey değil. Çok olumsuz konuştuğumun farkındayım, ancak sosyal medyanın hemen herkesin bildiği olumlu katkılarını dile getirmeye gerek görmüyorum.

Öykü, şiir ya da edebiyatı konu eden herhangi bir yazı kaleme alan kişiler derginize nasıl ulaşıyor?

Yazarlar, şairler bize e-posta adreslerimizden ulaşabilirler. Öykü veya şiirleri daha önce herhangi bir edebiyat dergisinde yayınlanmamış kişilerden yazdıklarını Varlık'taki "Yeni Öyküler / Şiirler Arasında" köşelerine göndermelerini ve bunu da e-postalarının konu başlığında belirtmelerini istiyoruz.

'DERGİLER BİZE KENDİMİZE DIŞARIDAN BAKMAYI ÖĞRETİR'

Dergicilikte editör-yazar ilişkisini nasıl yorumlarsınız? İlk kez bir dergiye şiir, öykü gönderen bir yazarın editörle ilişkisi, ona bakış açısı ne oluyor?

Maalesef özellikle gençlerin bir bölümü öykü/şiir gönderdikleri dergiye tanımıyor, okumuyor. Varlık adıyla internette gezinirken tanışan ve fakat içeriğine dair hemen hiçbir şey bilmeyenler bize tuhaf sorular yöneliyorlar. Böylelerine nazikçe "Yazdıklarınızı, okuduğunuz bir dergiye göndermelisiniz, nitelikli olup olmadığını bilmediğiniz bir derginin değerlendirmesine güvenemezsiniz," diyoruz ama bu kişiler elbette başka edebiyat dergilerini de okumuyorlar.

Gençler genelde tersleneceklerini veya e-postalarının hiç okunmadan silineceğini düşünüyorlar, oysa bir edebiyat dergisinin en önemli görevlerinden biri edebiyata yeni imzalar kazandırmak ol-

duğuna göre bizim en başta gelen işimiz onlardan gelen metinleri okumak.

Yazdıklarında kusurlar bulunsa da kendisini edebiyata adayan genç şairlerle, yazarlarla iletişim kurmak (karşılıklı dönüşmek) elbette daha kolay.

Türkçe edebiyatta öykü ve roman dosyalarını biçimsel ve içeriksel olarak şekillendiren ilk ortamın dergiler olduğu düşünüldüğünde, yazarın yazdıklarını matbu bir mecrada ilk olarak dergilerde görmesinin etkisiyle, dergilerin yazara vaat ettiği şeylerden en önemlisinin özgüven olduğunu söylemek mümkün mü? Dergiler, yazara ne vaat eder? Ya da karşıtını da sormak mümkün: Yazar, dergilere ne vaat eder?

Bir dergide şiir, öykü veya denemesi ilk kez yayınlanan kişi elbette cesaret, kararlılık, özgüven kazanabilir, ama ben sizinle şahsi deneyimimi paylaşayım: İlk şiirim Varlık dergisinde yayınlandığında onu gerçek anlamda bir başkasının gözünden okuyabildiğimi düşündüm, şiirde değiştirmek, düzeltmek istediğim yerler olduğunu fark ettim; diyebilirim ki alnımda bir göz daha açıldı ve beni eleştirmeye başladı. Dergiler bizlere kendimize dışarıdan bakmayı öğretir. Ayrıca yorumlanmayan, tartışılmayan bir edebiyat ölmeye mahkûmdur, dergilerde sınanır edebiyat.

Türkçe edebiyatta dergi mefhumunun önemli bir gelenek olduğunu söylemek mümkün. Geçmişten bu yana, pek çok yazar bir araya gelerek ortak üretim yapmış, dergiler çıkarmıştır. Kendinizi yakın bulduğunuz bir gelenek oldu mu? 200 sene sonra bugünlerden bahsedildiğinde, üretiminizin Türkçe edebiyat ile olan ilişkisinin nasıl tanımlanmasını istersiniz?

Varlık her yayın gibi varlığını okurlarına borçlu. Onyıllardır dergimize abone olan okurlarımız var, ancak bir kemik okur kitlesi çok önemli olsa da Varlık'ı yaşatmaya yetmezdi. Varlık, arşivi incelendiğinde net bir şekilde görülebilir, tarihi boyunca yeni kuşaklarla iletişimini hiçbir zaman koparmayan, onlardan güç alan bir dergi. Sadece gençlerle değişmiyor, gençlerin beğenisini de

şekillendiriyor; karşılıklı bir etkileşim, dönüşüm söz konusu. Biliyorum, Varlık'a dinazor diyenler çok; ama buyursunlar, herhangi bir tarih aralığı belirleyip arşivimizi incelesinler, bakalım nasıl sürprizlerle karşılaşacaklar.

Varlık üç dört kişinin belli bir yazınsal görüşü, akımı savunmak ve yaymak için kurduğu, kendilerine göre olanı yayınlayıp diğerlerini dışarıda bıraktığı bir dergi değil. 1933'te Cumhuriyetimizin kültür varlığı olmak için yola çıkmış ve öyle de yürümeye devam ediyor. Varlık tek bir anlayışın hâkimiyetinde değil, farklılıklarıyla tüm edebiya-

tımızı kucaklıyor; diğer bir deyişle, poetikaların buluştuğu, tartıştığı ve yeni filizler vererek çoğaldığı bir yer.

Biz falanca ya da filanca görüşe, düstura göre yazılmış şeyleri değil, edebiyatta iyiyi arıyoruz. Bir de tabii, Varlık ailesi olarak edebiyatı Türkiye'nin siyasi hayatından, güncel toplumsal sorunlarından bağımsız, bir süs çiçeği gibi görmüyoruz. Ülkemizde çok önemli değişiklikler olurken bunlardan habersizmişiz gibi yapmıyoruz, sorgulayıcı ve dönüştürücü tanıklığımızı hazırladığımız dosyalarla sürdürüyoruz.

Sokağın Tekinsiz Sesleri

• Nilgün Tatal • Ege Ülgen • Kâzım Tolga Gürel • Berkay Satır • Sevan Bedan
• Kaan Işık • Aysenur Ölmezses • Pelin Aytemiz • İncilay Cangöz

EDEBİYAT GÜNDEMİ
Ölümünün
25. Yılında
Sabahattin
Kudret Aksal
• Serif Bilsel
• Eray Canberk • Adil İzci
• Osman Serhat Erkekli
• Mehmet Zaman Saçoğlu

Sıkışmış Bir Dönemde Umutsuz Boşluğa Düşülen ve Umut Vaat Eden Bir-Not Rumeysa Kiger • K-Pop Fenomeni: BTS'nin ve EXO'nun Dayanılmaz Cekiciliğinin Ekonomi Politikası Mutlu Binark • "Suat'ın Mektubu" ve Tanpınar'ın Genç Kadını Eyüp Aygün Tayşır • "Sairaneden Sürsele" Üzerine Notlar 1 Sabit Kemal Bayıldırın • Anlatılabilmek Üzerine Brikolaj Emrah Pelvanoğlu • Hayatla mı İlgilenmeliyiz, Yoksa Hayatımızla mı? Feridun Andaç • Yeni Şiirler Arasında Serif Bilsel • Yeni Öyküler Arasında Jale Sancak • Şiir Cihan Ögüz, İdris Özyol, Ece Apaydın, Anıl Cihan, Merve Balcı, Emre Sahinler • ÖYKÜ Aslı Akarsakarya, Meral Sakıyan, Sehri Cabuk • DESEN G. Öykü Doğan, Kader Aktü, Filiz Mungan

• VARLIK KİTAPLIĞI Mustafa Cevikdoğan ile Söyleşi Yavuz Türk • Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü - İsmet Zeki Eyuboğlu Yasar Öztürk • Jale Sancak ile Söyleşi Münire Çalışkan Tuğ • Sair Günümü Gültekin Emre • Bir Yayınevi: MonoKL Yayınları'ndan Volkan Celebi ile Söyleşi Zeliha Cencki • Küresel Haberler Zeynep Şen

Varlık Dergisi Nisan sayısı

Sis girerse araya

Memleketin üstüne sisler çökmüş. Gazeteler, ekranlar kin saçıyor. Öğrencilerin, gazetecilerin, dostların, yoldaşların gözüne alınışına, tutuklanışına çentikleniyor her gün. Aynaya bakıyorum. Havadaki sise katlanmayı öğrendim. Beterini gördüm çünkü. Yeter ki kendi yüzüme bakabileyim. Yeter ki sis girmesin suretimle arama.

Karin Karakaşlı / kkarakasli@gazeteduvar.com.tr

Esiden beri sevmem sisi. Öğrencilik yıllarımın sıkıntılı bir anısıdır. Sabahın köründe koyulmuş okul yoluna; derken vapur iskelesine vardığında, bir bakarsın sis. Kalakalırsın öylece.

Kalakalırdım öylece. Bir tuhaf basiretsizlik çökerdi üzerime. Böyle hayatla arama bulanık bir tabaka girerdi sanki. Ne edeceğimi bilemezdim. Hani hür iradenle okul kırmamışsın ki, maruz kalmışsın sise. Üstelik nasıl da güvenilmezdir meret. Tam sen artık okula varmaktan umudu keser, havaya girersin, pat sis dağılmaya başlar. Sonra gelsin vapur seferleri, gelsin kös kös okul yolu.

Kaçamaktan bir sigara bile içmemişsin, herkes "Saçın sigara kokuyor" der. Sisin uzun saçlarla da derdi vardır. Havalandırma borusuna dönersin. Sis saçını mesken tutar, üstüne siner.

Ne istediğini bilmeyen, kaçak güreşen insanların adıdır sis. Sen güneşe koşuyorsun zannederken kim olduğunu bile unuttur hale gelersin o boz bulanık tülün arasında. Acıyı dindirme yolunu masumlara kastetmekte bulanlardır sis insanları. Bir çizik atarlar en güvendiğin anda.

Yıllar geçer, semtler, mahalleler tanınmaz hale gelir ama İstanbul'un sisi hiç değişmez. Yine dönemi geldi. Gecedен gündüze ısı farkı oldukça, ne giyeceğini şaşırmanın ötesinde sisle de müşerref oluyor insan bu aralar. E haliyle işte bütün bu anılar da ziyarete geliyor, usulca yazıya konuyor.

Yine o öğrenci yıllarımın sisli günlerinde Bülent Ortaçgil'in "Çılgık Çılgıca"sını dinlerdim. Nasıl denk gelirdi. Gelirdi de gitmezdi.

Seni sevdiğimi anladığım günden beri
Sesler değişti, renkler değişti
Yüzümdeki çizgiler başkalaştı
Geçmişim değişti oyunlaştı
Yeşilin ortasındaki gelincik gibi
İnceleştii, yabancılaştı.
Siste bağırın vapur düdükleri gibi
Geliyor muyuz, gidecek miyiz, yoksa çılgık
çılgıca...

Öyleydi aşk. Saf, masum, biricik. Sanki ilk kez keşfedilmiş, bir benim başıma gelmiş. Öyle çoğaltıcı, coşkulandırıcı. İçimden bir ışıkla parlardım. Kahkaham rüzgâra karışırdı. Bir önce vardı sanki, çünkü artık sonraydı, başkaydı. Zaman ve mekân hükümsüz iki koordinattı. İstedğim yere ışınlanabilirdim aşkın gücüyle. Zamansa çizgisel değil dairesel akardı. Bir sarmalın içine bırakırdım kendimi. Kendini bırakabilmek diye bir şey vardı.

Seni sevdiğimi anladığım günden beri
Hiçlik değişti yokluk değişti
Karşılıksızlığım dengeleşti
Günler değişti sana dönüştü
Nasıl gördüğün düşü yeniden istersen
Nasıl bir yılgınlıktır sabah zilleri
Zamanı gelince nasıl terk eder kuşlar
Kaçıyor muyuz, kalacak mıyız, yoksa çılgık
çılgıca...

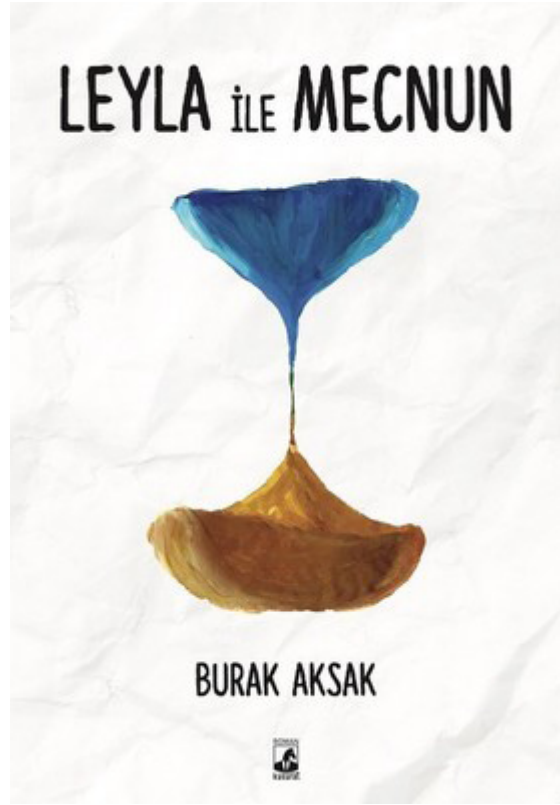
Hayallerine da gelir bazen hayat, sığılmazsın. Kendi bendinden taşarsın. Daha olduğunu, ötesinin mümkün olduğunu anlarsın. Yetinemezsin o düzen diye yutturulan esaretle. Bedelini göze alıp özgürlüğünün peşinden koşturursun. Kendin olmak, hep öyle kalmak için. Aşk bunu yapar en çok. Kendini tanırısın.

Seni sevdiğimi anladığım günden beri
Yüzler değişti, dostlar değişti
Yorgun sokaklar bile karşı çıktılar
Adresler değişti evler değişti
Seni sevdiğimi anladığım günden beri
Gökyüzü değişti geceler değişti
Çocuklar bile bana çiçek diye baktılar
Yaşıyor muyuz, unutacak mıyız yoksa çılgık
çılgıca...

Sonra elbet usulca soluklaştı bir şeyler. Yarattığın ilahların ölümlü insan olduklarını anladın. Bazılarının kalastan hallice olduğunu da. Yanın kâr kalan, kendinin aşık halini bilmek oldu. Sissiz, pussuz.

Memleketin üstüne sisler çökmüş. Gazeteler, ekranlar kin saçıyor. Öğrencilerin, gazetecilerin, dostların, yoldaşların gözüne alınışına, tutuklanışına çentikleniyor her gün. Bir şeyler kopuyor sürekli içinde. Öfke, isyan, kahr sonra kendini bırakmamak için emek, güç, umut diye kurulu bir labirentte debeleniyorsun. Her günümüz ayrı bir sınav. Korkmak insana mahsus ama işte korkuna rağmen yaptın mı elinden geleni? Geç kalmadın ya, susmadın ya, yalnız bırakmadın ya, unuttuğunuz ya... Böyle uzuyor sorular, halleşmeler listesi.

Aynaya bakıyorum. Havadaki sise katlanmayı öğrendim. Beterini gördüm çünkü. Yeter ki kendi yüzüme bakabileyim. Yeter ki sis girmesin suretimle arama.

Leyla ile Mecnun

Burak Aksak, Küsurat

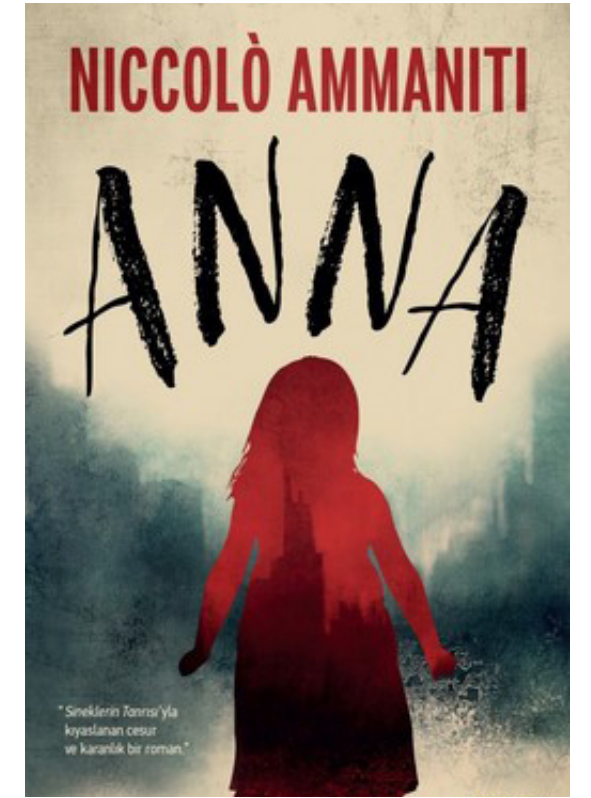
Düşmüş Melekler

Richard K. Morgan, İthaki Yayınları

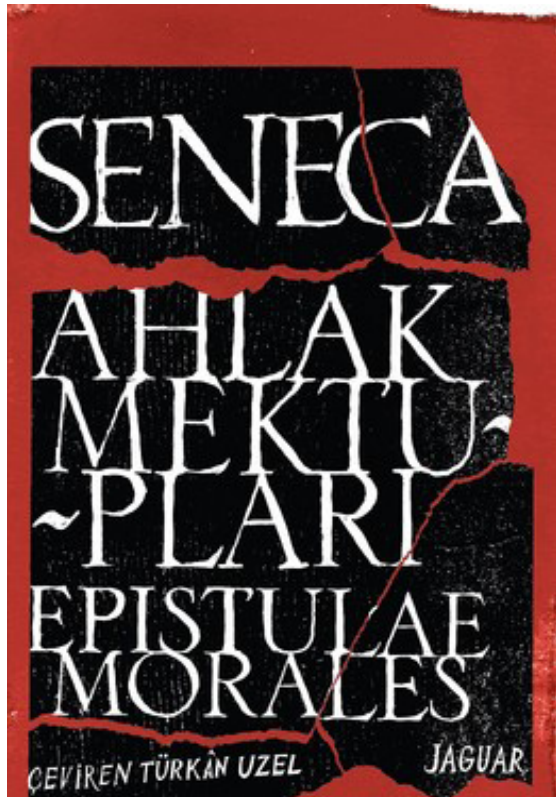
Fasa Fiso

Teoman, Hep Kitap

Anna

Niccolò Ammaniti, Can Yayınları

Ahlak Mektupları

Seneca, Jaguar Kitap

En Güzel Şarkı

Ercüment Akdeniz, Kor Kitap

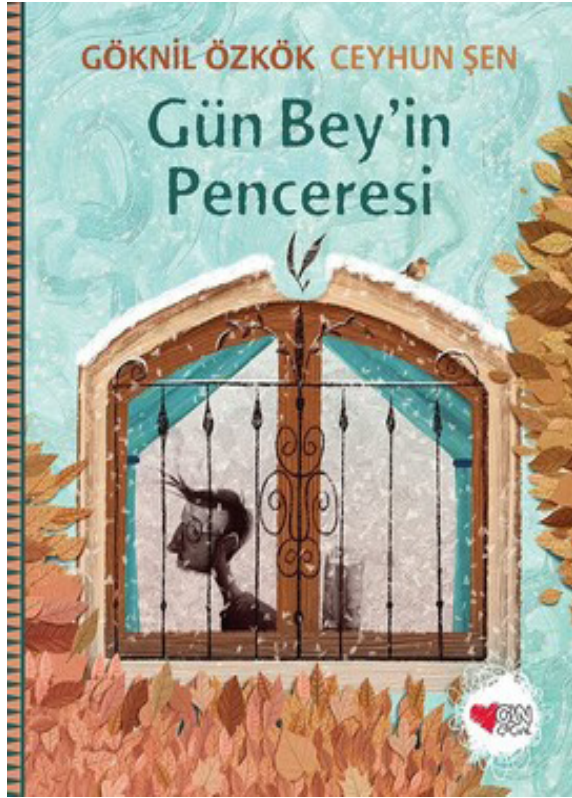
Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Evlilik

Julia Kristeva / Philippe Sollers, YKY

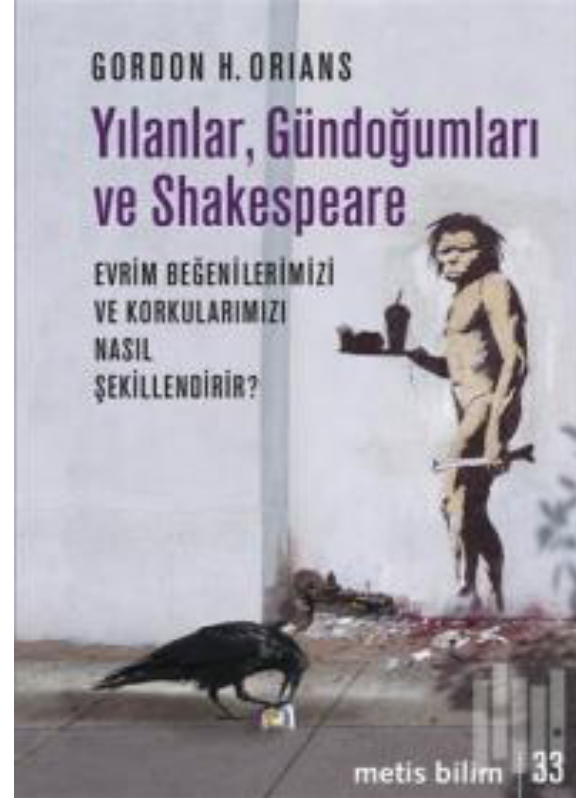
Ayak Seslerimiz

Ronit Matalon, YKY

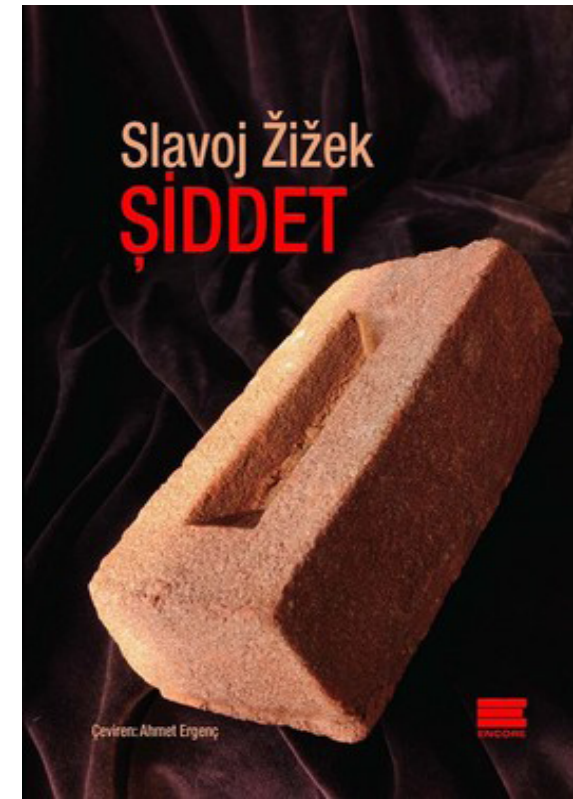
Gün Bey'in Penceresi

Göknil Özkök, Can Çocuk

Yılanlar, Gündoğumları ve Shakespeare

Gordon H. Orians, Metis

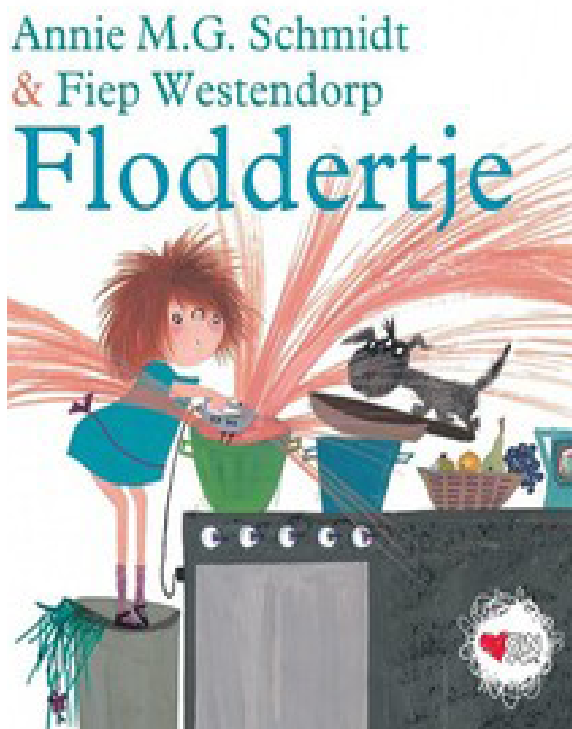
Şiddet

Slavoj Zizek, Encore Kitap

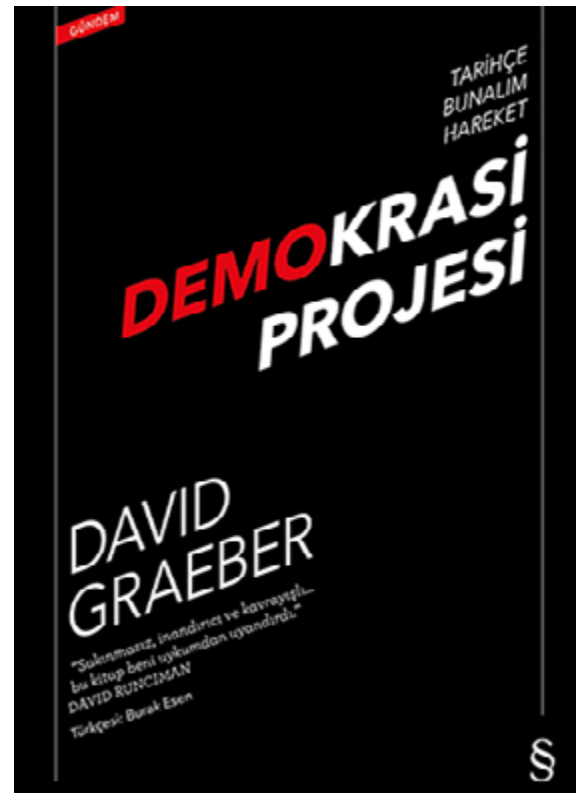
Alice B. Toklas'ın Özyaşamöyküsü

Gertrude Stein, Metis

Floddertje

Annie M.G.Schmidt / Fiep Westendorp
Can Çocuk

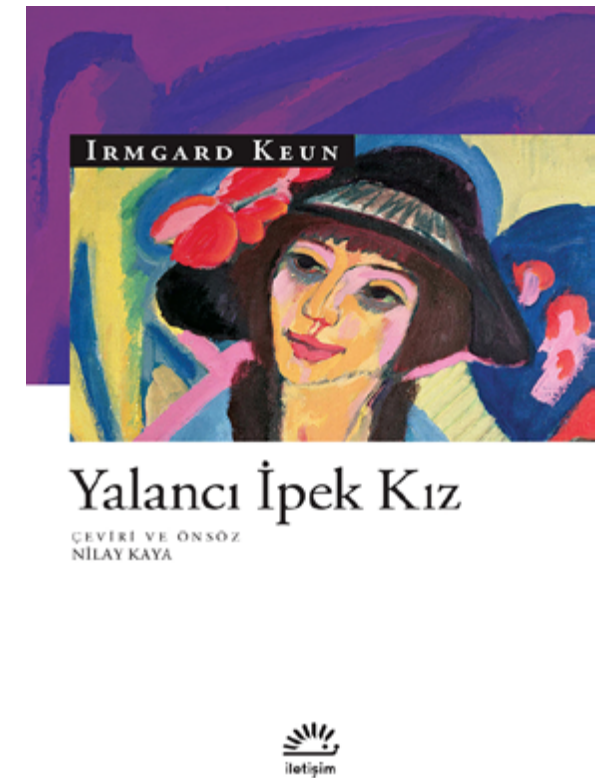
Demokrasi Projesi

David Graeber, Everest

Köylüler Kodamanlar ve Bombalar

Hans Fallada, Everest

Yalancı İpek Kız

Irmgard Keun, İletişim Yayınları

gazete duvaR. 'dan oku

4.

[Bir kadınlık masalı, erkeksiz bir dünya tasviri: Y](#)

10.

[Galeano ve 'Körlük'ten kurtulmak](#)

16.

[Bülent Ecevit: Dedemin Kürt olduğunu mezarlıkta öğrendim](#)

18.

[Şiire doğru bir koşu](#)

22.

[Sıradışı bir yazar: Leo Lionni](#)

26.

[Okumadan ölmeniz gereken beş felsefe kitabı](#)

28.

[Her gün ölmek için okumanız gereken üç kitap](#)

32.

[Neden 'hayvan toplumu' diye bir şey yoktur?](#)

37.

[Zülfü Livaneli'nin kitabını başka adla bastılar](#)

38.

[Mehmet Erte: Edebiyat okurunda kopya ters teper!](#)

42.

[Sis girerse araya](#)

44.

[Yeni Çıkan Kitaplar](#)

